

MIHA SUŠNIK

SLOVENSKO NAREČNO GRADIVO V ZAPUŠČINI
LUCIENA TESNIÈRJA

COBISS: 1.01

[HTTPS://DOI.ORG/10.3986/JZ.31.2.11](https://doi.org/10.3986/JZ.31.2.11)

Tema prispevka je slovensko narečno gradivo, ki ga je Lucien Tesnière v letih 1920–1924 zbral za svojo disertacijo *Les formes du duel en slovène* in spremljajoči prvi slovanski jezikovni atlas, *Atlas linguistique pour servir à l'étude du duel en slovène*. Gradivo, ki se je ohranilo v avtorjevi zapuščini v Narodni knjižnici Francije in doslej še nikoli ni bilo v celoti objavljeno, je zdaj v obliki skenov na voljo za nadaljnje raziskave. Prispevek predstavlja celotno vprašalnico s 424 vprašanji in analizo Tesnièrejeve mreže, opredeli podmrežo 87 govorov, zapisanih po vprašalnici, ter oriše strukturo tega dela Tesnièrejeve zapuščine.

Ključne besede: slovenska narečja, Lucien Tesnière, narečna zbirka, lingvistični atlas

Slovenian Dialect Material from the Papers of Lucien Tesnière

This article focuses on the Slovenian dialect material collected by Lucien Tesnière between 1920 and 1924 for his dissertation *Les formes du duel en slovène* (Dual Forms in Slovenian) and the accompanying first Slavic linguistic atlas, *Atlas linguistique pour servir à l'étude du duel en slovène* (Linguistic Atlas for Studying the Slovenian Dual). Preserved in the author's papers at the National Library of France and never before published in full, this material has recently become available online for further research. The article presents the complete questionnaire of 424 items and an analysis of Tesnière's network, defines the subnetwork of eighty-seven dialects recorded according to the questionnaire, and outlines the structure of this part of Tesnière's papers.

Keywords: Slovenian dialects, Lucien Tesnière, dialect corpus, linguistic atlas

1 Uvod

Čeprav je Lucien Tesnière (1893–1954) v jezikoslovju širše znan predvsem po posthumno izdanem delu *Éléments de syntaxe structurale* (Osnove strukturne skladnje, 1959), je v slovenskem kontekstu bolj pomemben njegov prvi več-

Miha Sušnik ■ ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Ljubljana
■ miha.susnik@zrc-sazu.si ■ <https://orcid.org/0000-0001-7014-3312>

Prispevek je nastal v okviru programa P5-0408 *Dediščina na obrobjih: novi pogledi na dediščino in identiteto znotraj in onkraj nacionalnega*, ki ga financira ARIS, in sicer na osnovi avtorjevega prispevka na 5. Slovenskem dialektološkem posvetu v okviru konference DiaClas-SDP 5, ki je potekala na ZRC SAZU v Ljubljani od 22. do 25. 4. 2025. Temelji na raziskovalnih podatkih iz že obstoječih in javno dostopnih virov, ki so navedeni v razdelku Viri in literatura.

ji raziskovalni podvig, tj. njegova doktorska disertacija *Les formes du duel en slovène*¹ (Dvojinske oblike v slovenščini = Tesnière 1925b) in spremljajoči *Atlas linguistique pour servir à l'étude du duel en slovène* (= ALÉDS oz. Lingvistični atlas za študij dvojine v slovenščini).² Gre za prvi jezikovni atlas kakšnega slovanskega jezika (o začetkih uporabe geolingvistične metode v slovanskih jezikih prim. Kloferová 2015: 44), skupaj z mentorjem Antoinom Meilletom pa sta leta 1929 prvič predlagala izdelavo vseslovanskega lingvističnega atlasa (Logar 1986: 1).

Medtem ko je bila pobuda za raziskovanje dvojine v slovenščini mentorjeva (Tesnière 1925b: VII), je bila zamisel ustvariti jezikovni atlas slovanskega jezika rezultat Tesnièrjevega navdušenja nad Lingvističnim atlasom Francije (*Atlas linguistique de la France* = ALF),³ ki sta ga izdelala Jules Gilliéron⁴ in Edmond Edmont⁵ (ALÉDS: 9). ALF je Tesnièrju predstavljal zgled za metodo lingvistične geografije, pri kateri je prepoznaval tri bistvene značilnosti: (a) enotna vprašalnica, ki zagotavlja primerljivost zbranega gradiva, (b) dovolj gosta in uravnotežena mreža točk, da lahko zajame vse relevantne pojave, (c) prikaz ugotovitev v obliki kart, ki odraža dejansko stanje na terenu (Tesnière 1925b: XI), kar z izvedbenega stališča predstavlja tri korake: (a) pripravo vprašalnice, (b) pripravo mreže raziskovalnih točk in (c) izbiro ustreznega informatorja, ki na vprašanja odgovarja (ALÉDS: 9). Po tej metodologiji je sestavil vprašalnico s 424 vprašanji in po njej

1 Disertacija s popravki in pripravami na objavo se hrani v Rokopisnem oddelku NUK pod inventarno številko 25/93. Za informacijo se zahvaljujem Andrejki Žejn.

2 Leta 2022 je izšel v slovenskem prevodu Mojce Schlamberger Brezar.

3 ALF je izšel v letih 1902–1910 kot zbirka 1920 kart v 35 fasciklih z uvodnim zvezkom *Notice servant à l'intelligence des cartes* (1902) in naknadnim kazalom (*Table de l'Atlas linguistique de la France*, 1912) ter dodatki (*Suppléments*, 1920). Dopolnitev ALF-a za Korziko je doživela izdajo 800 kart (tj. karte 1–799 z dodatno karto I) v štirih fasciklih v letih 1914–1915 (Carpitelli 2009: 2. odstavek), a ni bila dokončana. Zvezki z zapisanim gradivom (vprašalnica se ni ohranila) se hranijo v Bibliothèque nationale de France (BnF) kot zbirka z naslovom *Matériaux pour l'Atlas linguistique de la France, par Jules Gilliéron et Edmond Edmont* (gl. gradivo ALF v seznamu virov in literature; zvezki so na voljo za ogled v obliki skenov na spletni strani knjižnice). Digitalizacija zbirke je potekala v okviru projekta SYMILA, ki se osredotoča na skladenjsko mikrovariacijo. V okviru projekta je nastala relacijska podatkovna baza, ki deluje v ozadju brskalnikov na spletišču projekta (gl. SYMILA v seznamu virov in literature). Na istem mestu je na voljo tudi rekonstituirana vprašalnica ter podmnožica kart, relevantnih za skladenjska vprašanja.

4 Gilliéron je že prej izdelal fonetični atlas romanskih govorov v švicarskem kantonu Valais (*Petit Atlas phonétique du Valais roman (sud du Rhône)*, prim. Lameli 2010: 576–578), njegova učenca Karl Jaberg in Jakob Jud pa sta bila idejni vodji jezikovnega atlasa Italije in južne Švice (*Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweiz*, prim. Lameli 2010: 580).

5 Edmont je kot edini eksplorator pri projektu ALF zbiral odgovore po Gilliéronovi vprašalnici, in sicer v letih 1898–1902 za Metropolitansko Francijo brez Korzike ter 1911–1912 še za Korziko po novi vprašalnici (Giacomo-Marcellesi 1973: 91).

zapisal 87 govorov.⁶ To gradivo je bilo osnova za 67 kart,⁷ na katerih je gradivo kakor pri ALF zapisano neposredno na karte.

Slovensko narečno gradivo, ki ga je Tesnière zbral med letoma 1920 in 1924 (večinoma pa v letih 1921–1922), ni bilo nikdar v celoti objavljeno. Narečne karte je izdelal večinoma na podlagi 84 (od 424) vprašanj, ki jih je predstavil v ALÉDS: 11–12, zbrano gradivo pa je uporabil tudi v disertaciji (Tesnière 1925b) in znanstvenih prispevkih (Tesnière 1923; 1925a; 1933; 1950). Kljub temu je velik del tega gradiva javnosti ostal nedostopen, zaradi neobjavljene celotne vprašalnice pa ni bilo niti mogoče predvidevati, kaj preostalo gradivo dejansko obsega. Tesnièrejevi narečni zapisi in drugo gradivo v zvezi z disertacijo in pripadajočim atlasom se je ohranilo v njegovi zapuščini (Fonds Lucien Tesnière = FLT), ki jo od leta 1987 hrani Narodna knjižnica Francije (Bibliothèque nationale de France = BnF, prim. Tesnière 1996). Gradivo je za slovensko dialektologijo kljub nekaterim pomankljivostim dragoceno, saj gre za edino zbirko slovenskega narečnega gradiva z začetka 20. st., pri kateri so zapisani govori relativno enakomerno razporejeni po slovenskem jezikovnem prostoru in zbrani v kratkem časovnem obdobju po vnaprej določenem enotnem sistemu, kar omogoča primerljivost gradiva in je zato dobro izhodišče za celostno, četudi morda manj natančno sliko slovenskih narečij tistega časa. Na pobudo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU in z dovoljenjem imetnice avtorskih pravic Marie-Hélène Tesnière knjižnica BnF trenutno izvaja digitalizacijo dela zapuščine v povezavi s slovenskim jezikom. V času pisanja tega prispevka je nekatero gradivo že prosto dostopno na spletu.⁸ Pričujoči prispevek služi kot uvod v slovensko narečno gradivo iz Tesnièrejeve zapuščine v kontekstu njegove disertacije z atlasom za lažjo orientacijo pri uporabi tega gradiva v nadaljnjih raziskavah.

2 VPRAŠALNICA ALÉDS

Tesnièrejeva vprašalnica vsebuje 424 vprašanj, oštevilčenih od 1 do 425.⁹ V atlasu (str. 11–12) je kot izvleček iz vprašalnice prikazanih le tistih 84 vprašanj, na podlagi katerih je izdelal 67 vsebinskih kart. Vprašalnica je razdeljena na dva dela:

⁶ Za števili 424 in 87 (in ne 425 oz. 88) prim. razdelka 2 in 3.

⁷ Pri izdelavi kart je upošteval tudi gradivo iz drugih virov, s čimer odstopa od metodološkega okvirja ALF, gl. razdelek 3.

⁸ Digitalizirano gradivo je naloženo na spletišče Gallica, do digitaliziranih dokumentov pa je najbolj enostavno dostopati z opisa zapuščine (za povezavo gl. seznam virov in literature pod FLT).

⁹ Vprašanje št. 109 je v vseh različicah vprašalnice in vseh zapisih narečnih govorov po vprašalnici izpuščeno. Ker ni nobene sledi, ki bi kazala na nekdanji obstoj vprašanja s št. 109 in njegovo naknadno izključitev, je najverjetneje, da gre za napako pri številčenju v prvotni različici vprašalnice, ki verjetno zaradi ohranjanja sistematike ni bila nikdar odpravljena.

prvi (vprašanja 1–227) je namenjen ugotavljanju splošnih fonetičnih in morfoloških razvojnih značilnosti govora, drugi (vprašanja 228–425) pa posvečen dvojniskim oblikam (ALÉDS: 10). Za razliko od vprašalnice ALF, kjer je le del vprašanj stavčnih, in vprašalnice SLA, kjer takšnih vprašanj sploh ni, je Tesnière v zastavljanju večinsko stavčnih vprašanj prepoznal možnost, da z manjšim številom vprašanj zajame več leksičnega gradiva in hkrati omogoči tudi vpogled v skladnjo raziskovanega govora (ALÉDS: 9–10).

V Tesniérjevi zapuščini je vprašalnica ohranjena v treh zvezkih v škatli 10 (prim. 4.3).¹⁰ Čeprav se različice v veliki meri ujemajo, je opaziti nekaj odstopanj, npr. *To so moje roke* namesto prvotnega *Imam dve sestre* pod št. 256. V dejanskih zapisih govorov po vprašalnico je pri posameznih vprašanjih lahko zapisano dodatno gradivo, prim. *Z óčēm sva/sma šla u L'ubl'anq, Moj wóčę ję d'w'óbęr, Naša máti ję d'qbra* (Tomaj, FLT zv. 83: V425)¹¹ oz. dodatno gradivo za druge točke (prim. 3.2).

1 Krava je travo. 2 Vrana in sraka priletita na most. 3 Ena stara baba brez zob. 4 Breza in smreka sta drevesi. 5 Kdo gre danes v mesto? 6 Moja tašča in moj brat. 7 Tukaj je cesta ki pelje v gozd. 8 Človek ima dve koleni. 9 Moj ded melje moko. 10 Četudi je oreh zelen, je vendar že zreč. 11 Miš je oglodala hleb. 12 Dedec nosi mleko. 13 Deček hoče kupiti pet jajec. 14 Hlapec vozi seno. 15 Moja mlada žena ima lep obraz. 16 Kaj dela to lepo dete? 17 Sveča razsvetljuje sobo. 18 Pastir pase črédó. 19 Sova ima svoje gnezdo v duplu. 20 Ta breg je zelo strm. 21 Sneg je bel. 22 Bočnik je bled. 23 Tudi slep ščinkavec korito najde. 24 Imamo dve noge in dve roke. 25 Moj mož ima dve sestre. 26 Obe sta bolne. 27 Testo je gostó. 28 Voda teče po žlebovih. 29 Kam pa je šel kovač? 30 Jaz pa ne vem. 31 Ta otrok je pravi lenuh. 32 Naš sosed ima šest otrok. 33 Medved ima rad med. 34 Ta fant je sedem let star. 35 Koliko orehov gre v to vrečo. 36 Kras-ti je hud greh. 37 Hlev se zapre po noči. 38 Rad jem jabolka. 39 Na mojem črevlju manjka en žrebelj. 40 Seveda. 41 Črevo me boli. 42 Kmet se boji toče. 43 Moja kočá ima deset oken. 44 Gobar bere gobe. 45 Puškin pok prestraši srno. 46 Dostop na goro je težak. 47 Kam pa greš golorok in golonog? 48 Pogled z gor je krasen. 49 Na razpotju stoji visok hrast. 50 Ta popek se bo kmalu razcvetel. 51 Skozi loko gre ozka steza. 52 Ta bela ovca ima dve jagreti. 53 Beli pás je sit do grla. 54 Dež me je premočil od nog do glave. 55 Moja sestra mi je dala lepo preprogo. 56 Božja roka je mogočna. 57 Želeti si nebes je prve stopnja modrosti. 58 Samo dve deske sem jaz vzel. 59 Jaz vzamem eno desko. 60 Odprem okno. 61 Veter razpiha meglo. 62 Zarja prežene temo. 63 Osem mož in osem žen. 64 Delo gre hitro izpod rok. 65 Las je tenak. 66 Ta pot drži na trg. 67 Hrošč je debel. 68 Volk ima dolg rep. 69 Bog je svet. 70 Moje tri sestre so bolne. 71 Golob rad zoblje proso. 72 Gospodar ima devet konj. 73 Koliko sester imate? 74 Dotaknem se tal. 75 Pojdi sem pogledat. 76 Koliko je ura? 77 Prosim, denite to na mizo. 78 Dobra novica mi je prišla do ušes. 79 Popade ga za vrat in odnese do vrat. 80 Na obrežju reke stojé bukve. 81 Mizar dolbe z dletom. 82 Vreme je lepo. 83 Mečem ribam kruh v jezero. 84 Studenec se steka v potok. 85 Zapah se ne gane. 86 Lev gre v brlog. 87 Sin gre po breskve na vrt. 88 Večerni zvon

10 Tu podanega prepisa vprašalnice, ki je nastal pri obisku rokopisnega oddelka BnF oktobra leta 2024, zaradi nedostopnosti izvornih različic vprašalnice ob pripravi besedila tega prispevka ni bilo mogoče naknadno preveriti. Možna so torej manjša odstopanja in napake, a ker celotna vprašalnica širši jezikoslovni skupnosti še nikoli ni bila predstavljena, sem se vseeno odločil za njeno objavo. Natančna obravnava vprašalnice bo v prihodnosti morala upoštevati ne le tri različice v škatli 10, temveč tudi odgovore v 87 zvezkih – priprava kritične različice vprašalnice torej vsekakor ostaja naloga za prihodnost.

11 Vprašanja po zgledu SLA navajam z veliko črko V in tremi števčkami, tj. V001–V425.

me spominja na dom. **89** Tolst je kakor polh. **90** Bob je trd. **91** To mi je trn v peti. **92** Hruška ima mnogo pečak. **93** Tresem češplje. **94** Vol vleče brano čez brazde. **95** Premakni prst. **96** Ob žetvi se čelo poti. **97** Starka se je ječmen skozi rešeto. **98** Sneha plete nogavice iz volne. **99** Sosed je premaknil mejo. **100** Muha je padla v juho. **101** Truplo umre a duša še živi. **102** Sluga natakne uzdo konju na glavo. **103** Prazen klas stoji pokonci. **104** Dekle vzame pero in piše pismo. **105** Temna noč je padla na zemljo. **106** Zlato je drago. **107** Če ne gre zlepa, gre zgreda. **108** Mlado srce živi brez skrbi. **110** Podal mi je roko v slovo. **111** Dolgi nohat ni lep. **112** Vosek je mehak. **113** Moj tast ima sto ovac. **114** Črv rije pod zemljo. **115** Peč je vroča. **116** Ne ženi telet v šumo. **117** Moje lice je brez gub. **118** Visok steber podpira most. **119** Gost lan pokriva polje. **120** Kralj mi je izkazal veliko čast. **121** Slama ni dobra krma. **122** Moj svak pije kot žolna. **123** Moja roka je mrzla kot led. **124** Grad je teman. **125** Žep je globok. **126** Kos ledu mu je vrgel v hrbet. **127** Kolač brez medu ni sladak. **128** Knez zgrabi za meč. **129** Krčma ima streho iz desak. **130** Laž vodi v pekel. **131** Ta šema je umrl od gladu. **132** To niso mačje solze. **133** Rumenjak je žolt. **134** Dim pokriva selo. **135** Hlače iz platna je obesil na vrh. **136** Jarem volov vleče plug. **137** Gospa premakne roko. **138** Solza mu orosi oko. **139** Slab sir ni zdrav. **140** En sam rumen list oznanja jesen. **141** Lipa, vrba in bezeg nimajo enakih stabel. **142** Pest mu je porinil v žrelo. **143** Gos ima dobra jetra. **144** Zima je prinesla mraz. **145** Hudič je zasejal osat med grah in rž. **146** To seme je kakor droben prah. **147** Kupec plača ceno za dve svinje. **148** Služabnik mi prinese pet lisic. **149** Jelen se boji psa. **150** Vrabec in piška sedita na gredi. **151** Uš in bolha sta nadležen mrčes. **152** Mlad sokol se dviga pod nebo. **153** Ne morem gnati koz v proso. **154** Mah pokriva stolp in stene gradu. **155** Gost se je oddehnil pod lipo. **156** Nobena kost ni pretrda za pasji zob. **157** Ker je megla mi je hladno. **158** Klobuk iz svile je drag. **159** Prav lepa hvala. **160** Cokle so dobre za blato. **161** Tudi slepa kura zrno najde. **162** Vtakni ključ v vrata. **163** Voz ima strto kolo. **164** Hodiš v dve gube. **165** Luč in tema se sovražita. **166** Morje in zemlja sta daleč narazen. **167** Naša vas ima dobro vino. **168** Njegov nos je kratek toda širok. **169** Polž ni čist. **170** Molče je poslušal kletvo. **171** Njegov pogled je mračan in hladen. **172** Potegne mu meso in kožo raz telo. **173** Noga me prav nič ne boli, ampak čeljust. **174** Med molžo pride kokla v hlev. **175** Potegne ga za uho in za lase. **176** Močan je kakor največji hrast. **177** Na mostu se je zlomila najtežja deska. **178** To milo je dobro blago. **179** Nimam igal da bi pripel gubo. **180** Gora in holm sta polna megle. **181** Ni je zemlje brez steze. **182** Ta kosa nima robu. **183** Mezda se ne plačuje v sredo. **184** Cela vrsta stopenj. **185** Oddahni se od plesu. **186** Obstal je tih brez glasu. **187** Sejalec ne čaka da mu dozore klasovi. **188** Pri maši se čujejo ubrani glasovi. **189** Strasti so mu vzele vse moči. **190** Ne cepi deske v drva. **191** Moker sem od las do pet. **192** Smokva je dobra. **193** Vde-ni dve igle. **194** Divji kozel skače preko staz. **195** Posteljem posteljo. **196** Ta oderuh je cel krvosel. **197** Vol je vprežen v igo. **198** Kje je vaš rojstni kraj? **199** Kedarj ste rojeni? **200** Gospod, ki ga tam vidite, je trgovec. **201** Stari gospod je siv. **202** Ni se treba bati takega človeka. **203** Po dežju se je takoi pokazala mavrica. **204** Dobrega delavca ne boš lahko našel. **205** Ali iščeš sukno za novo obleko? **206** Da, ampak zdaj nimam časa, morda nocoj. **207** Moje orožne vaje doslej niso končane. **208** To je precej težko. **209** Saj ne bo zopet vojska. **210** Glejte mladega plesalca. **211** Ta plesalec je plesal včeraj z menoj. **212** Ta stara gospa ne more stati dolgo na nogah. **213** Hoja s teboj ni prijetna. **214** Mladi junak se je spustil v krvav boj. **215** Hudičev glas nam je tuj. **216** Kraljev plašč je višnjev. **217** Vzemi vsaj voščeno svečo s seboj. **218** Sirota nima svojega ognjišča. **219** Ta kozarec je torej moja last. **220** Ta bik je hud. Oni tam je še hujši. **221** Kdo je kriv, da je padel v oblast sovražnikov. **222** Poročevalec se je skril za kozolec. **223** V gorah se sliši odmev med skalami. **224** Daj ženam pas tega trgovca. **225** Bogatin se masti z ribami. **226** Čebela. **227** Nebo. **228** Enkrat, ne dvakrat. **229** Živela sta enkrat brat in sestra. **230** Moja dva brata sta mlada. **231** Oba mlada otroka gresta domov. **232** Moji trije mladi bratje grejo domov. **233** Trajalo je dva meseca. **234** Kupil sem dva nova soda. **235** Imam dva dobra prijatelja. **236** Ta dva tatova kradeta. **237** Ta dva gradova stojita na bregu. **238** Imam dva sinova. **239** Ti dve okni sta veliki. **240** Ta tri okna so velika. **241** To traja dve leti. **242** To tehtla dve kili. **243** Ti dve semeni nečeta rasti. **244** Ta tri semena nečejo rasti. **245** Ti dve teleti sta mlade. **246** Obe praseti. **247** Dve dobri peresi. **248** Voz ima dve kolesi. **249** Ti dve stari babi sta bile srečni. **250** Te tri stare babe so bile srečne. **251** Obe ženi sta mlade. **252** Ti dve dobri ribi se pečeta. **253** Ti dve beli kravi dobro dojita. **254** To stane dve kroni. **255** To traja dve minuti. **256** To so moje roke.

257 Ta otrok ima dve brade. 258 Dve glave. 259 Dve klopi. 260 Tri klopi. 261 Dve niti. 262 Dve noči. 263 Dve kokoši. 264 En dan. 265 Dva dni. 266 Tri dni. 267 Dve materi. 268 Dve hčeri. 269 Ena cerkev. 270 Dve cerkvi. 271 Dve molitvi. 272 Imam dve mladi hčeri. 273 Rad imam ti dve dobri materi. 274 Od dveh starih bratov. 275 Od obeh mladih sinov. 276 Od dveh dobrih semen. 277 Od obeh starih koles. 278 Od obeh bab. 279 Z dveh vasi. 280 Pri dveh starih bratih. 281 Pri obeh mladih tatovih. 282 Po dveh dolgih letih. 283 Na dveh starih kolesih. 284 Pri dveh starih babah. 285 Na obeh straneh. 286 K obema starima bratoma. 287 Pred dvema mesecoma. 288 K obema tatovoma. 289 K obema sinovoma. 290 Pred dvema belima gradovoma. 291 Pred dvema dolgima letoma. 292 Z dvema dobrima semenoma. 293 Z obema starima kolesoma. 294 K dvema starima babama. 295 Med dvema vasema. 296 K obema hčerama. 297 K obema materama. 298 Nenadoma. 299 Polagoma. 300 Popolnoma. 301 To so moje oči. 302 Imam črne oči. 303 Brez oči. 304 V očeh. 305 Svojim očem ne verujem. 306 Z očmi. 307 Dve očesi. 308 Z obema očesima. 309 Kurja očesa. 310 To so moja ušesa. 311 Po ušesih. 312 Svojim ušesom ne verujem. 313 Z ušesi. 314 Dve ušesi. 315 Z obema ušesima. 316 V rokah. 317 Proti mojim rokam. 318 Z rokami. 319 Z obema rokama. 320 To so moje noge. 321 K mojim nogam. 322 Z nogami. 323 Z obema nogama. 324 To so moje prsi. 325 Od prsi. 326 Na prsih. 327 K mojim prsim. 328 S prsmi. 329 To so moja usta. 330 Od ust. 331 Na ustih. 332 Z usti. 333 To so moje ustnice. 334 To so moja kolena. 335 Do kolen. 336 Na kolenih. 337 K mojim kolenom. 338 S koleni. 339 Z obema kolenoma. 340 To so moje pete. 341 S petami. 342 Dve peti. 343 Z obema petama. 344 To so moja pljuča. 345 To so moje brke. 346 To so kravji rogovi. 347 Brez rogov. 348 Z rogovi. 349 Z obema rogoma. 350 To so zadnja vrata (dveri) 351 Med vrati, durmi. 352 To so vajeti. 353 To so moja očala. 354 To so moji starši, roditelji. 355 Rad imam svoje starše, roditelje. 356 Brez staršev, roditeljev. 357 Pri svojih starših, roditeljih. 358 Z mojimi starši, roditelji. 359 Dvanajst mož. 360 Dvanajst žen. 361 Dvanajst telet. 362 Dva in dvajset otrok. 363 Sto. 364 Dve sto. 365 Tri sto. 366 Dvoje. 367 Oboje. 368 Dve gosli. 369 Dve sani. 370 Ena vrata, eni dveri. 371 Dva vrata, dve dveri. 372 Tri vrata, tri dveri. 373 Eden ali dva prijatelja. 374 Dva ali trije prijatelji. 375 Obadva pišeta. 376 Onadva vesta. 377 Jaz ju vidim. 378 To je za nju. 379 To je za njih. 380 Brez nju. 381 Brez njih. 382 To je njuna hiša. 383 Pri nju. 384 O njiju. 385 K njima. 386 Ž njima. 387 Midva piševa. 388 Midva sva. 389 Midva veva. 390 Vidva govorita. 391 Vidva sta. 392 Vidva vesta. 393 On naju vidi. 394 On vaju vidi. 395 Za naju. 396 Za vaju. 397 Brez naju. 398 Brez vaju. 399 To je najin dom. 400 To je vajina miza. 401 Pri naju. 402 Pri vaju. 403 K nama. 404 K vama. 405 To se vama samo zdi. 406 Z nama. 407 Z vama. 408 Poidiva skupaj! 409 Idita skupaj! 410 Obedve pišeta. 411 Onidve gresta. 412 Jaz ju vidim. 413 To je za nju. 414 Me pišemo. 415 Medve piševa. 416 Medve greva. 417 Ve sedite. 418 Vedve pišete. 419 Vedve greste. 420 Pojdiva skupaj! 421 Pišiti hitro! 422 Z bratom sva šla v Ljubljano. 423 Z bratoma se še vidimo. 424 Z bratom gledata po cesti. 425 Z očetom sva šla v Ljubljano.

3 MREŽA TOČK ALÉDS

V atlasu je Tesnière (ALÉDS: 18–23) predstavil široko mrežo 284 točk, oštevilčeneh od 1 do 279,¹² ki ob slovenskih zajemajo tudi nekatere čakavske, kajkavske

- 12 Točke so oštevilčene po geografskem principu, in sicer po koordinatnih celicah z izhodiščem v severozahodnem (zgornjem levem) kotu karte 1 (Carte des dialectes). Številčenje poteka najprej po vrsticah od zahoda proti vzhodu in nato od severa proti jugu – mreža točk se zato začne z naj-severnejšimi panonskimi točkami. Načelo številčenja znotraj koordinatnih celic ni strogo določeno. Pet točk ima k številki dodano črko, tj. 9a Blače in 9b Žabnice (ista koordinatna celica kot 9 Potok), 98a Tarčent (prva predhodna točka po geografskem principu je 98 Prelok (= Prelog) v Medmurju; Tesnièrejeva zadrega pri oštevilčenju tega kraja je morda razvidna iz karte 1, kjer je namesto številke izpisano ime *Tarčent*), 165a Rimske Toplice (ista koordinatna celica kot 165 Globoko), 183a Dornberg (naslednja koordinatna celica od 183 Solkan) – gre gotovo za kasneje

in štokavske govore. Toda pri tem ne gre za mrežo, ki bi jo uporabil za zbiranje gradiva po metodi ALF, saj je dejansko po enotni vprašalnici zbral gradivo le za 87 točk¹³ (o teh gl. 3.1). Tesnière je v disertaciji ubral celostni pristop do obravnave dvojine v slovenščini, upošteval je namreč tako narečno kot zgodovinsko slovensko gradivo (Tesnière 1925b: X) ter kot odraz diahronnega pogleda na jezik tudi primerjalno evidenco sorodnih jezikovnih sistemov. To se odraža tudi v atlasu, kjer ne upošteva le zbranega sodobnega narečnega gradiva po metodologiji ALF, temveč je prostorsko skušal umestiti tudi vse drugo slovensko ter tudi hrvaško gradivo, ki mu je bilo na voljo.¹⁴ A zato je bilo treba gradivu iz posameznih virov določiti tudi lastne točke; 87 točkam z gradivom po vprašalnici je tako dodal še 197 točk, in sicer:

- (1) točko Podkrnos (nem. Gurnitz) pri Žrelcu (nem. Ebenthal), za katero je še pred oblikovanjem vprašalnice zapisal ljudske pesmi (ALÉDS: 18, 27),
- (2) 17 točk z lastnim gradivom, ki ga je pri izpolnjevanju vprašalnice za 87 po metodi ALF zapisanih govorov priložnostno zapisal za bližnje kraje (gl. 3.2),
- (3) 157 točk z gradivom iz literature (gl. 3.3),¹⁵
- (4) 22 točk brez navedenega vira (gl. 3.4).

Predstavitev mreže po točkah (ALÉDS: 23) je treba do neke mere razumeti kot legendo h karti št. 1 (Carte des dialectes), na kar kaže predstavitev točk 278 Direction d'Osor in 279 Direction de Rab (Arbe) et Silba, ki ne nakazujeta drugačnega statusa gradiva, ki je zanju navedeno, temveč sta tako poimenovani zgolj zaradi označbe na karti, saj se nahajata izven prikazanega ozemlja na karti in sta bili zato zapisani s puščico na robu karte. Podobno točke 10 Limite de la Zilska Dolina (Gailthal) et du Rož (Rosenthal), 22 Limite du Rož (Rosenthal) et de la Podjunska Dolina (Jaunthal) in 26 Limite de la Podjunska Dolina (Jaunthal) et de la Mežiška

dodane točke. Gradivo za Tarčent, Rimske Toplice in Dornberg je črpal iz Oblakovega dela *Zur Geschichte der nominalen Declination im Slovenischen* (= Oblak 1888; 1890), govor Žabnic pa je zapisal šele 6. in 7. februarja 1924 (gl. tudi op. 17). Uvrstitev Blač (9a) pred Žabnice (9b) je presenetljiva glede na dejstvo, da za Blače navaja le drobce gradiva iz zapisa govora Žabnic, a je očitno tukaj prevladalo geografsko načelo, saj so Blače bližje Potoku (št. 9) kot Žabnice.

- 13 Tesnière (ALÉDS: 13) našteje 88 zapisanih govorov, a kot sam pravi, je bil govor Podkrnosa zapisan pred nastankom vprašalnice (str. 18 in 27), zato tega gradiva ni mogoče obravnavati enako kot gradivo za preostalih 87 govorov.
- 14 S tem je Tesnière pomembno odstopil od koncepta ALF, saj karte strogo gledano ne odražajo več dejanskega stanja na terenu v času zbiranja gradiva, temveč predstavljajo panhroni pogled, ki v svojem prikazu zaobjema tudi morebitne različne razvojne stopnje obravnavanih pojavov. Kljub temu pa je treba poudariti, da večina gradiva na kartah izhaja iz Tesnièrejeve zbirke, gradivo iz drugih virov pa je zato imelo le dopolnilno vlogo. Atlas tako še vedno v veliki meri sledi konceptu ALF.
- 15 V vsoto 157 je všteta tudi točka 26 Limite de la Podjunska Dolina (Jaunthal) et de la Mežiška Dolina (Miesthal), za katero sicer ni naveden vir, a je verjetno nastala po analogiji na točki 10 in 22 z gradivom iz literature, prim. op. 46.

Dolina (Miesthal) označujejo na karto vrisane meje. Po drugi strani pa je v primeru točk z gradivom iz literature te treba razumeti kot rezultat (včasih morda nekoliko prisiljene) prostorske umestitve, zaradi česar je interpretacija »točka z lokalnim narečnim gradivom iz literature« velikokrat popolnoma neustrezna; tako npr. za točko 158 Ježica npr. navaja Levčev pravopis (1899), za 205 Devin pa Alasijev slovar (AV 1607).

3.1 Točke z zapisom po Tesnièrjevi vprašalnici

Čeprav Tesnière ni zapisoval samo odgovorov na vprašalnico (gl. 4.2.4) in tudi ne samo gradiva za govor kraja, za katerega je vprašalnico izpolnjeval (gl. 3.2), je metodologijo ALF z zapisom po vprašalnici dejansko izpeljal pri 87 točkah. Gradivo za 46 od 87 govorov je zapisal v kraju samem večinoma v okviru terenskega dela v letih 1921 in 1922 znotraj Kraljevine SHS (ALÉDS: 9, 14). Preostale govore je zapisoval v Ljubljani in Mariboru, govore zunaj meja Kraljevine pa skoraj izključno v Ljubljani (ALÉDS: 14). Teoretično je možno, da so bili nekateri govorci zapisani tudi še leta 1923,¹⁶ zadnji pa je gotovo zapis za Žabnice v Kanalski dolini.¹⁷ Gledano z genetojezikoslovnega vidika gre pri 85 točkah za slovenski govor, medtem ko točka 135 Pregrada pripada kajkavskemu zgornjesotelskemu narečju, točka 248 Prodani pa čakavskemu buzetskemu narečju.¹⁸ Narečno gradivo je zapisoval na liste, ki jih je kasneje povezal v zvezke (gl. ALÉDS: 15); skoraj vse zbrano gradivo se torej nahaja v 87 zvezkih v zapuščini.¹⁹

Ker omenjeni nabor točk z zapisano vprašalnico tvori zaključen in konsistenten podsistem Tesnièrjeve mreže in ker bo to gradivo deležno nadaljnje obravnave, ga je smiselno razumeti kot samostojno podmrežo in mu določiti posebno številčenje. Ohranjanje številčenja Tesnièrjeve mreže, ki sledi geografskemu principu (gl. op. 12), namreč ni ustrezno, saj pri zmanjšanem obsegu točk v podmreži

16 To bi lahko veljalo za tiste govore, ki so bili kronološko zabeleženi po zapisu govora Lesičnega (za kronologijo prim. 4.2.1), katerega gradivo je Tesnière uporabil v prispevku o nosnikih (Tesnière 1923), pod katerega se je podpisal decembra 1922. Z izjemo Žabnic (prim. op. 17) so bili po govoru Lesičnega zapisani govori krajev Košana, Vinica, Tomaj, Žužemberk in Kostanjevica na Krki. Ker je prispevek o nosnikih izšel leta 1923, je teoretično možno, da je Tesnière uporabil gradivo, ki ga je pridobil po decembru 1922; tako bi bilo mogoče razložiti izjavo, da je govor Repelj zapisal leta 1923 (prim. op. 93).

17 Zapis za Žabnice je od profesorja Lamberta Ehrlicha z Univerze v Ljubljani pridobil 6. in 7. februarja 1924 (FLT zv. 72: 1). Narejen je bil (a) po ureditvi mreže krajev, na kar kaže dodana črka ob številki 9b (prim. op. 12) in (b) po ureditvi novega seznama literature, na kar kaže črka ob številki 331a (331 je zapis za Malošče) ter odsotnost delovne številke vira na platnici zvezka (prim. 4.2.1).

18 Pri klasifikaciji v seznamu virov in literature je Tesnière (1925b: 443–444) govor Prodanov uvrstil med slovenske govore v Istri, medtem ko je tako Pregrado kot Poljano Sutlansko (točka 169) uvrstil med severne kajkavske govore.

19 Izjemo predstavlja zvezek z gradivom iz Podkrnosa, ki se nahaj v škatli 10, in morda Ribaričev gradivo za slovenske in čakavske istrske govore (vira 358 in 391 v Tesnière 1925b: 443, 445), ki ga zaenkrat še ni bilo mogoče locirati v zapuščini.

ne bi nudilo nobene preglednosti. Izmed vseh petih števil, povezanih s Tesnièrejevimi točkami (o tem gl. 4.2.1), je najboljši kandidat zaporedna številka zvezka v zapuščini, ki je edina uporabljena v opisu zapuščine BnF. V tem primeru dobimo enotno oštevilčeno podmrežo s točkami 1–87 s smiselno geografsko ureditvijo: Dolenjska, Gorenjska, Bela Krajina, Notranjska, zahodna Štajerska, vzhodna Štajerska s Prekmurjem, Koroška, Primorje in Hrvaška. Prednost izbire te številke je tudi njena hkratna vloga identifikatorja zvezka v zapuščini. Številke predmreže zapisujem z velikim T in dvomestno številko, kar jih ločuje od števil Tesnièrejeve mreže, ki jih zapisujem brez dodatkov. V spodnjem seznamu so imena krajev podana v sodobni obliki (za seznam z Tesnièrejevimi oblikami imen krajev gl. 4.2.1).

T01	Ljubljana	T24	Kranj ²⁰	T47	Vuzenica
T02	Zalog ²¹	T25	Rudno	T48	Lovrenc na Pohorju
T03	Škofljica	T26	Škofja Loka	T49	Limbuš
T04	Grosuplje ²²	T27	Stranje	T50	Sveti Jurij ob Pesnici
T05	Rašica	T28	Podgorica pri Črnučah ²³	T51	Vareja
T06	Ribnica	T29	Semič	T52	Polzela
T07	Šegova vas	T30	Vinica	T53	Dobrna
T08	Osilnica	T31	Idrija	T54	Skomarje
T09	Žužemberk	T32	Hotedršica	T55	Spodnja Ložnica
T10	Radohova vas	T33	Vrhnika	T56	Dramlje
T11	Mirna Peč	T34	Borovnica	T57	Šentjur
T12	Regrča vas ²⁴	T35	Begunje pri Cerknici	T58	Laško
T13	Kostanjevica na Krki	T36	Košana	T59	Šmarje pri Jelšah
T14	Velika Kostrevnica	T37	Dolnja Bitnja	T60	Gabrje ²⁵
T15	Radeče	T38	Solčava	T61	Podčetrtek
T16	Krško	T39	Ljubno ob Savinji	T62	Lesično
T17	Jesenice	T40	Gornji Grad	T63	Brestanica
T18	Kranjska Gora	T41	Trojane	T64	Dobova
T19	Bled ²⁶	T42	Mozirje	T65	Sveta Trojica v Slovenskih goricah
T20	Bohinjska Bistrica	T43	Družmirje	T66	Biš
T21	Tržič	T44	Velenje	T67	Dornava
T22	Jezersko	T45	Šentilj pod Turjakom	T68	Markovci
T23	Kokra	T46	Podgorje ²⁷	T69	Ivanci

²⁰ Zapisan je narečni govor okolice Kranja (ALÉDS: 13).

²¹ Zalog je bil leta 1982 priključen Ljubljani.

²² Zapisan je govor Stranske vasi (FLT zv. 4: 1).

²³ Naselje *Pódgorica pri Črnučah*, lokalno *Pódgarca* (SKI), je bilo leta 1984 priključeno Ljubljani.

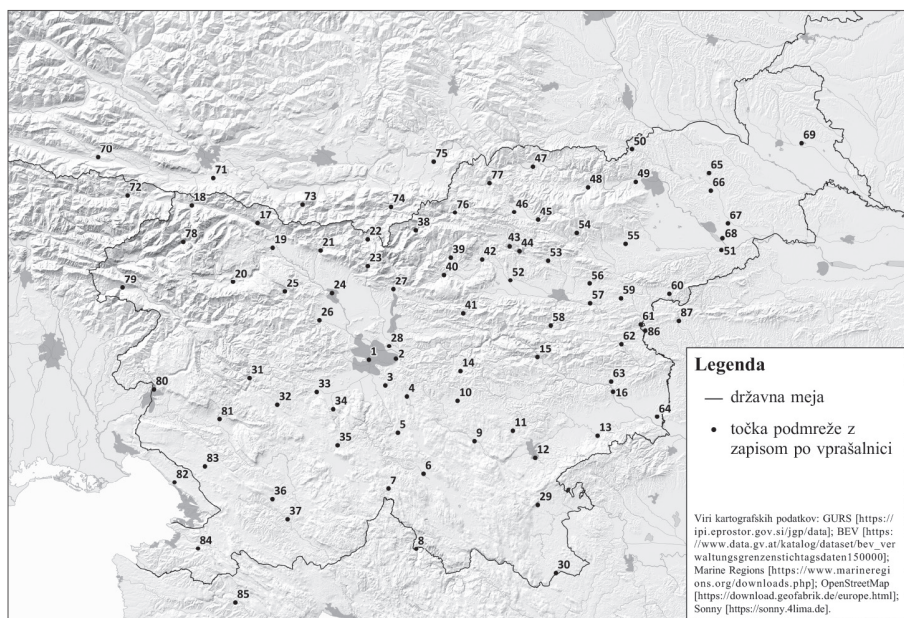
²⁴ Regrča vas je bila leta 1979 priključena Novemu mestu.

²⁵ *Gábrje* (v *Gábrju*) je južni zaselek naselja Donačka Gora (KLS: III:366).

²⁶ Zapisan je govor Mlinega (FLT zv. 19: 1).

²⁷ *Pódgorje* (v *Pódgorju*) pri Slovenj Gradcu, lokalno *Pódgorica* (SKI) oz. »v ljudski rabi« *Pódgorca* (KLS: IV:509), pri Tesnièreju *Pódgərca* (FLT zv. 46: 1).

T70	Brdo pri Šmohorju	T76	Črna na Koroškem	T82	Prosek
T71	Malošče ²⁸	T77	Dobrije	T83	Tomaj
T72	Žabnice	T78	Trenta	T84	Sveti Anton
T73	Slovenji Plajberk	T79	Kred	T85	Prodani
T74	Železna Kapla	T80	Solkan	T86	Poljana Sutlanska
T75	Replje	T81	Ajdovščina	T87	Pregrada

Slika 1: Podmreža točk Tesnièrjeve mreže z zapisom po vprašalnici ALÉDS

3.2 Druge točke s Tesnièrjevim gradivom

Za 17 točk iz Tesnièrjeve mreže, ki niso bile zapisane po vprašalnici, je uporabil lastno gradivo, v seznamih krajev pa je navedel enak vir kot za bližnji kraj z zapisom po vprašalnici. Tesnière je namreč priložnostno zapisoval tudi gradivo za govore drugih krajev; tako npr. v prispevku o nosnih samoglasnikih (1923: 160–162) za Virštanj in Buče navaja obliko *mlējnk* po svojem gradivu, ki jo v zvezku za Podčetrtek (FLT zv. 61: 2) pri vprašanju V012 ob obliki *mlējko* za Podčetrtek najdemo zapisano kot *mlējnk* za Virštanj, Buče, Kozje in Pilštanj, a ti kraji niso dobili lastne točke. V zvezku za Žabnice npr. navaja gradivo še za Blače in Bistrice na Zilji, a so točko v mreži dobile le Blače. Pri tem ne gre za samostojne tipajoče

28 Naselje *Malošče* (v *Maloščah*, nem. *Mallestig*, SKIaK) se je kasneje združilo z manjšim naseljem *Štēbn* (v *Štēbnu*, nem. *Sankt Stefan*, SKIaK) v naselje *Bēkštanj* (v *Bēkštanju*, nem. *Finckenstein*, SKIaK), kar je prvotno ime občine, poimenovane po tamkajšnjem gradu (prim. OR Kärnten 1918: 62–63).

zapise oz. dejanski obisk teh krajev, temveč večinoma za opombe k posameznim vprašanjem pri zapisu izbranih govorov, ki so dejansko navedbe istih informatorjev o drugih govorih. Točke tega tipa so zbrane v spodnjem seznamu skupaj s sklicem na zvezek, ki ga je Tesnière navedel v seznamih krajev (ALÉDS: 18–30), v opombah pa je obravnavano gradivo posameznih točk, pri čemer je primerjano stanje v disertaciji, atlasu in zvezkih iz zapuščine. Pregled kaže, da je Tesnière točke dodelil le tistim krajem, za katere je gradivo navedel v atlasu, tj. na kartah (v nekaterih primerih pa je isto gradivo uporabil tudi v disertaciji). Popolni seznam krajev, za katere je Tesnière zapisal manjšo količino gradiva, bo mogoče podati šele po natančnem pregledu celotne vsebine zvezkov.

9a Blače → FLT zv. 72 (Žabnice)²⁹

15 Kapla → FLT zv. 73 (Slovenji Plajberk)³⁰

23 Dobrla vas → FLT zv. 75 (Replje)³¹

24 Velikovec → FLT zv. 75 (Replje, gl. op. 31)

28 Pameče → FLT zv. 46 (Podgorje)³²

- 29 Tesnière v disertaciji (1925b: 365) navaja ziljski obliki z asimilacijo $b...d \rightarrow d...d$: *ôdêdwâ*, *ôdêdvê* (Žabnice), *ôdêdwâ*, *ôdêdvê* (Blače), za oboje citira zvezek za Žabnice (FLT zv. 72) in usmerja na karto 62 (obâ) v atlasu, ki je narejena na podlagi V231; oblika *ôdêdwâ* je zapisana tako pri točki 9a Blače kot pri točki 9b Žabnice. V zvezku za Žabnice pri ustreznem vprašanju piše: *Ôdêdwa mwâda trôka grêta (grêsta) mûvka, mûv. Blače: Ôdêdwa grêsta* (V231), a tudi *Ôdêdwâ prasêta* (V246). V istem gradivu je navedeno tudi drugo gradivo za Blače ter Bistrico na Zilji, prim. *Tôta dwâ wôkna sta vlika, B. Tôtê dvji ôkni sta vliče* (V239), *Tôtê dvê dôbrê ribê sê pêčêja, se pêčêta (Zilska Bistrica et Blace)* (V252), *Dvjê malitvê, žêbrâti, B pêtati, Zilska Bistrica: žêbrâti* (V271), *Pô dvêx dôwjaç ljêtaç, Blace: dlôgaç* (V282).
- 30 Tesnière v disertaciji (1925b: 305) navaja zvezi *pâr nâma*, *pâr vâma* za Železno Kaplo, a kot vir navaja zvezek za Slovenji Plajberk (FLT zv. 73). Dejansko gre za Kaplo ob Dravi (nem. Kappel an der Drau), saj pri ustreznih vprašanjih piše: *Pâr nâjâç, Pâr wâjâç in nâma, wâma*, drugi obliki s komentarjem *Nad Bistrico, Nad Swetno wasjo, Kapljo in Borowljami, sur le plateau* (V401, V402). Oblika *nâma* je na karti 50 ((pri) nâju) zapisana pri točki 15 Kapla ob Dravi.
- 31 Tesnière v disertaciji (1925b: 397) navaja poleg *wîba môrînjeta* za Replje še *wîba mârînjeta* za področje med Celovcem in Dobrlo vasjo ter *wîba p*ôwnata* za področje vzhodno od Velikovca in severno od Drave, pri čemer za vse tri navaja zvezek za Replje (FLT zv. 75). V zvezku za Replje pri ustreznem vprašanju piše: *Wîba môrînjeta, (Au N^e de la Drave, Wîba p*ôwnata), Depuis Doblerla Vas j. Celovec mârînjeta* (V390). Na karti 66 ((vîdva) govorita) je oblika *môrînjeta* zapisana pri točkah 23 Dobrla vas in 25 Replje, oblika *p*ôwnata* severno od Drave, a vzhodno od točke 24 Velikovec, oblika *mârînjeta* pa pri točki 21 Grabštanj, ki leži med Dobrlo vasjo in Celovcem.
- 32 Tesnière v disertaciji (1925b: 89) poleg *dvjê rîbi* za Podgorje navaja še *dvjê flâši* za Pameče, pri čemer za oboje navaja zvezek za Podgorje. Prav tako v primeru zvez *vôndadvâ*, *vônedvîjê* (str. 242) ter *mêdva*, *vêdva*, *mêdvê*, *mî*, *vî* (str. 258) navaja oba kraja in isti zvezek. Na karti 19 ((dvê) rîbi, v razdelku Errata na str. V popravljeno v (dvê) rîbi) sta pri točki 73 Podgorje zapisani obliki *rîbi* in *žênjê*, pri točki 28 Pameče pa oblika *flâši*, na kartah 41 (mîdva), 42 (onâdva), 43 (mêdvê (vêdvê)), 44 (ônîdvê), 45 (mê (vê)), v razdelku Errata na str. V popravljeno v mê (vê)) pa se pojavljajo za obe točki zapisane oblike *mêdva*, *vôndadvâ*, *mêdvê/vêdvê*, *vônedvîjê*, *mî*. Tesnière v atlasu (ALÉDS: 18) v seznamu krajev po točkah za 28 Pameče napačno navaja zvezek za Družmirje, v abecednem seznamu (str. 27) pa pravilno zvezek za Podgorje. V zvezku za Podgorje pri V250 piše: *Tâtê tri stâre bâbê sô blê srêčnjê, Dvjê flâši (Pameče) – pod Dvjê flâši zapisano e – Sa petite (1 an d'école) dit dvî flâši, Vieux dvê dilê, Jeunes: dvî dêski*, k opoziciji *Vieux : Jeunes* dopisano *de même partout*. Odras *êj < *ê* v *dvjê flâši* je za Pameče nepričakovan; možno je, da

- 74 Dovže → FLT zv. 45 (Šentilj pod Turjakom)³³
 75 Plešivec → FLT zv. 43 (Družmirje)³⁴
 109 Jamnik → FLT zv. 25 (Rudno)³⁵
 113 Stražišče → FLT zv. 24 (Kranj)³⁶
 123 Rečica³⁷ → FLT zv. 42 (Mozirje)³⁸
 170 Zagorska sela → FLT zv. 61 (Podčetrtek)³⁹
 187 Logatec → FLT zv. 32 (Hotedrščica)⁴⁰
 209 Sežana → FLT zv. 36 (Košana)⁴¹
 210 Senožeče → FLT zv. 36 (Košana)⁴²
 214 Rakek → FLT zv. 35 (Begunje pri Cerknici)⁴³

je pravilno razumevanje zapisa v zvezku dejansko *Dvéjē flāši* za **dvije flāši* < **dvie* s koroškim **ie*, kot ga v tej besedi potrjuje Logarjev zapis *dvī* iz 1952 (gradivo SLA). Pri V301 se za odgovorom pojavi zapis (*D° Pameče*), tj. 'enako Pameče', od tu naprej pa razen pri vprašanjih V311, V331, V336, V386, pri katerih se odgovor za Pameče razlikuje, odgovoru sledi zapis (*P.*), ki gotovo pomeni 'enako Pameče'.

- 33 Tesnière v disertaciji (1925b: 130) navaja zvezo *dvē bârti* za Dovže, pri čemer navaja zvezek za Podgorje; pri tem gre za napako, saj v atlasu navaja zvezek za Šentilj pod Turjakom (ALÉDS: 19, 25). Na karti 17 (dvâkrat) je pri točki 74 Dovže zapisana oblika *dvē bârti*, v zvezku za Šentilj pod Turjakom pa pri ustreznem vprašanju piše: *Înkrat, nē dvêkrat. (Ânō bârt à Dovže. Dvē bârti etc. ici rare.)* (V228).
- 34 Tesnière Plešivca v disertaciji ne omenja, pri točki 75 Plešivec pa je na karti 17 (dvâkrat) zapisana oblika *embârt*. V zvezku za Družmirje pri ustreznem vprašanju piše: *Ejnkrate, nē dvêkrat. Embârt (Plešivēc)* (V228).
- 35 Tesnière v disertaciji (1925b: 396) navaja zvezo *udwâ ḡowṙtâ* (z <ḡ> (t. i. otoški g) zapisuje zvoneči mehkonebni pripornik, prim. ALÉDS: 15), pri čemer navaja zvezek za Rudno (FLT zv. 25). Na karti 66 ((vîdva) govorîta) je pri točki 109 Jamnik zapisana oblika *ḡowṙtâ*, ki se razlikuje od oblike *ḡowṙêta* pri točki 110 Rudno. V zvezku za Rudno pri ustreznem vprašanju piše: *Udwâ ḡowṙtâ (Jamnik) ḡowṙêta (Rudno)* (V390).
- 36 Tesnière v disertaciji (1925b: 92, 96) navaja zvezo *dvē svîņē* za Stražišče, pri čemer navaja zvezek za Kranj (FLT zv. 24). Na karti 19 ((dvê) ribi, v razdelku Errata na str. V popravljeno v (dvê) ribi) je pri točki 113 Stražišče zapisana oblika *svîņē*, pri točki 112 Kranj pa *ribi*. V zvezku za Kranj pri vprašanju V147 piše: *Kûpc plâča šâcanō cênō za dvē svîn (tri svîņē) z dodatkom A za dvē svîņē (tri svîņē) (â partîr ?[du banc du sentier].j. Labore)* (V147), glede A prim. 4.2.3.
- 37 Gre za Rečico ob Savinji.
- 38 Tesnière Rečice v disertaciji ne omenja, pri točki 123 Rečica pa je na karti 28 ((dvê) ôkni) zapisana oblika *wôkni*, tj. enaka oblika kot za 72 Mozirje. V zvezku za Mozirje pri ustreznem vprašanju piše: *Têti dvē wôkni sta vêlki. (Rečica d°)* (V239; d° = frc. *dito*, tj. 'enako').
- 39 Tesnière v disertaciji (1925b: 366) navaja tip *dva brati* za Zagorska Sela, pri čemer navaja zvezek za Podčetrtek (FLT zv. 61). Na karti 10 ((dvâ) brâta) je pri točki 170 Zagorska Sela zapisana oblika *brati*. V zvezku pri ustreznem vprašanju piše: *M°ôja dva brâta sta mlâda, Poljana: Moja dva brata sô šli, Sela: Moji dva brati so šli* (V230).
- 40 Tesnière v disertaciji (1925b: 256) navaja žensko obliko osebnega zaimka za prvo osebo množine *mē* za Logatec, pri čemer navaja zvezek za Hotedrščico (FLT zv. 32). Na karti 45 (mê (vê), v razdelku Errata na str. V popravljeno v mê (vê)) je pri točki 187 Logatec zapisana oblika *mē*. V zvezku pri ustreznem vprašanju piše: *Mi (mē dês Logatec)* (V414).
- 41 Tesnière Sežane v disertaciji ne omenja, pri točki 209 Sežana sta na karti 17 (dvâkrat) zapisani obliki *dvâkrêt* in *dvâ bwôta*. V zvezku za Košana pri ustreznem vprašanju piše: *a) Ânkrêt, nē dvâkrêt (â Senožeče), b) Âmb°ot nē dva bwôta (plutôt à Sežana, mais a) y est commun)* (V228).
- 42 Tesnière Senožeč v disertaciji ne omenja, pri točki 210 Senožeče je na karti 17 (dvâkrat) zapisana oblika *dvâkrêt*, enaka oblika je zapisana tudi pri točki 211 Košana. Za relevantni zapis v zvezku za Košano gl. op. 41; gradivo za Senožeče je navedeno pri večjem številu vprašanj.
- 43 Tesnière Rakeka v disertaciji ne omenja, pri točki 214 Rakek je na karti 29 ((trî) ôkna) zapisana oblika *wôkna*, enako tudi pri točki 215 Begunje pri Cerknici. V zvezku pri ustreznem vprašanju

217 Lužarji → FLT zv. 5 (Rašica)⁴⁴
 242 Dragatuš → FLT zv. 30 (Vinica)⁴⁵

3.3 Točke z gradivom iz literature

Tesnière je iz različnih virov ekscerpiral gradivo za svojo disertacijo, ki se je v zapuščini ohranilo na listkih, zbranih v temnomodre srajčke (o tem gl. 4.1). Na karto je skušal vključiti čim več ekscerpiranega gradiva, zato je gradivu iz posameznega vira dodelil točke v svoji mreži tudi v primerih, ko (strogo gledano) ne gre za tedanji narečni vir. Zaradi preglednosti, katero gradivo je Tesnière uporabil pri posameznih točki, tukaj podajam pregled glede na vrsto vira: (a) točke z gradivom iz dialektoloških del, ki je najbolj zanesljivo, (b) točke z gradivom iz narečnih besedilnih virov, kjer je zapis lahko nekoliko poenostavljen, (c) točke z gradivom iz starejših knjižnih del in rokopisov, kjer se narečne značilnosti poskuša izluščiti iz starejših in/ali knjižnih besedil, kar je najmanj zanesljivo.⁴⁶

3.3.1 Točke z gradivom iz dialektoloških del

Ker v mnogih primerih isto dialektološko delo opisuje več različnih govorov, tukaj podajam kronološko urejen seznam uporabljenih dialektoloških virov, za vsakega pa navajam objavljeno številko vira, delovno številko vira (tj. identifikator ekscerpcev v zapuščini, prim. 4.1; navedena je v oglatih oklepajih) in seznam točk, ki jih delo opisuje.

- [1] Valjavec 1858 (št. vira 236 [203]): **115** Preddvor
- [2] Baudouin 1875 (št. vira 354 [322]): **52** Bila (San Giorgio); **53** Ravanca (Sul Prato); **54** Niwa (Gniva); **55** Osojane (Oseacco); **56** Križaca; **57** Solbica (Stolvizza); **99** Učja (Uccea)
- [3] Baudouin 1877 (št. vira 232 [198]): **61** Bled; **105** Brod; **106** Bohinjska Bistrica
- [4] Klodič 1878 (št. vira 357 [324]): **148** Šent-Peter

piše: *Ta tri wôkna swô wêlika*. (*D° Rakek*) (V240; *D°* = frc. *dito* 'enako').

- 44 Točka 217 Lužarji se od ostalih razlikuje po tem, da Tesnière številke vira ni navedel kot sklic na osebno anketo (*Renvoi aux enquêtes personnelles*), temveč kot sklic na vir (*Renvoi aux sources*) v obeh seznamih (ALÉDS: 22, 26). Tesnière v disertaciji (1925b: 73) navaja dvojinski obliki *dvěj glavěj*, *braděj* za Lužarje, pri čemer navaja zvezek za Rašico (FLT zv. 5). Na karti 18 ((dvě) glavěj) sta pri točki 217 Lužarji zapisani obliki *glavěj*, *braděj*. V zvezku je poleg gradiva *Dvěj glávi* pri V258 ter *Ta žtrôk mâ dvěj brádi* pri V257 dopisano: ([neberljivo]) *ej* (*Lužarja*, [neberljivo]) + *loin dans les montagnes* (V414).
- 45 Tesnière v disertaciji (1925b: 334, 366) navaja tipa *moja dva brata so mladi* in *dva brati* za Dragatuš, pri čemer navaja zvezek za Vinico (FLT zv. 30). Na karti 10 je pri točki 256 Vinica zapisana oblika *brāti* (*a*). Enaka oblika je zapisana tudi ob točki, ki ni oštevilčena in verjetno predstavlja Čromelj; verjetno je bila oblika dopisana napačni točki. V zvezku pri ustreznem vprašanju piše: *Môja dvě bràta (i) sô mládi* (*D° à Dragatuš*) (V230; *D°* = frc. *dito* 'enako').
- 46 Ker gradivu iz vseh treh skupin včasih ni bilo mogoče določiti enega kraja, katerega govor opisuje, je Tesnière točke uporabil kot mejnike areala, za katerega gradivo navaja. Kadar točke fungirajo le kot mejniki, so na kartah namesto s piko označene s križcem. Take so točke 10 Limite de la Zilska Dolina (Gailthal) et du Rož (Rosenthal), 22 Limite du Rož (Rosenthal) et de la Podjunska Dolina (Jaunthal), 26 Limite de la Podjunska Dolina (Jaunthal) et de la Mežiška Dolina (Miesthal), 39/42/50 Mursko Polje, 173/175 Zagorje, 228/229 Prigorje. Točka 26 nima navedenih virov, morda je bila ustvarjena le po analogiji na točki 10 in 22.

- [5] Scheinigg 1882b (št. vira 327 [296]): **19** Borovlje
 [6] Nemanić 1883; 1884; 1885 (št. vira 392 [361]): **258** Pazin (Pisino)
 [7] Baudouin 1884 (št. vira 346 [314]); 1885 (št. vira 347 [315]): **149** Cirkno (Kirchheim)
 [8] Štrekelj 1886 (št. vira 350 [318]) z oceno Oblak 1887a (št. vira 351 [319]): **206** Komen
 [9] Oblak 1888; 1890 (št. vira 70 [59]): **81** Drstela; **98a** Tarčent; **108** Davča; **111** Luže (ou Luža); **114** Visoko; **116** Vodice; **165a** Rimske Toplice; **183a** Dornberg; **212** Šent Peter na Pivki; **243** Adlešiči
 [10] Pečnik 1890 (str. 106–114, št. vira 332 [301]): **14** Leše (Lesach, Lessach)
 [11] Rožić 1893a; 1893b; 1894 (št. vira 384 [353]): **228/229** Prigorje⁴⁷
 [12] Kušar 1894 (št. vira 397 [366]): **279** Direction de Rab (Arbe)
 [13] Ozvaldova seminarska naloga *Morfologija središkega narečja* iz l. 1898 (št. vira 305 [273]): **96** Središče (Polstrau)
 [14] Strohal 1895 (št. vira 398 [367]): **251** Fiume (Rijeka, Reka)
 [15] Milčetić 1895 (št. vira 394 [363]): **257** Sveti Ivan; **259** Grobnik; **260** Lovran; **262** Omišalj; **263** Dobrinj; **264** Crikvenica; **270** Beli; **271** Dubašnica; **272** Risika; **278** Direction d'Osor; **279** Direction de Silba
 [16] Oblak 1896 (št. vira 362 [329]): **51** Sveti Martin
 [17] Strohal 1901; 1902 (št. vira 385 [354]): **247** Karlovac
 [18] Tominšek 1903 (št. vira 260 [227]): **122** Bočna
 [19] Strohal 1903 (št. vira 388 [357]): **252** Delnice
 [20] Strohal 1905 (št. vira 387 [356]): **254** Ravna Gora (prim. op. 53)
 [21] Bogorodickij 1905 (št. vira 230 [196]): **61** Bled; **149** Cirkno (Kirchheim)⁴⁸
 [22] Grafenauer 1905 (št. vira 329 [298]):⁴⁹ **8** Brdo; **10** Limite de la Zilska Dolina (Gailthal) et du Rož (Rosenthal)
 [23] Grafenauer 1907 (št. vira 154 [124?], prim. op. 75): **10** Limite de la Zilska Dolina (Gailthal) et du Rož (Rosenthal); **13** Kostanje; **16** Lac de Vrba (Wörthersee); **18** Celovec (Klagenfurt); **22** Limite du Rož (Rosenthal) et de la Podjunska Dolina (Jaunthal)
 [24] Rešetar 1907 (št. vira 59 [50]): **232** Marinkovci; **268** Dubica; **275** Vrnograč; **277** Otoka
 [25] Tentor 1909 (št. vira 395 [364]): **276** Cres (Cherso)
 [26] Pável 1909 (št. vira 321 [290]): **3** Cankova; **5** Skakovci
 [27] Breznikova seminarska naloga *Westkrainer Dialekte* iz l. 1908:⁵⁰ **101** Drežnica (št. vira 343 [311]); **103** Tolmin (št. vira 344 [312]); **104** Podmelec (št. vira 345 [313]); **151** Poljane (št. vira 240 [207]); **154** Horjulj (št. vira 249 [215]); **213** Postojna (Postumia, Adelsberg) (št. vira 254 [220])
 [28] Strohal 1910 (št. vira 402 [371]): **267** Oštarije
 [29] Belić 1910 (št. vira 401 [370]): **274** Novi⁵¹
 [30] Kotnikova seminarska naloga *Narečje guštanjske okolice* iz l. 1911 (št. vira 339 [307]):⁵² **27** Dobrije
 [31] Strohal 1913b (št. vira 396 [365]): **273** Vrbnik

47 Narečno področje, ki ga opisuje Rožić, je Tesnière postavil »entre 228 et 229« (1925b: 445), prim. op. 46.

48 Ta vir sicer ni naveden za Cerkno v nobenem od obeh seznamov (ALÉDS: 21, 24), je pa številka omenjena pri navedbi vira, zato bi lahko šlo za nenamerni izpust.

49 Pojasnilo »entre 8 et 10« pri navedbi vira (Tesnière 1925b: 442) skupaj s tematiko vira nakazuje, da se nanaša na celotno Ziljsko dolino. Navedba vira le za točki 8 in 10 torej predstavlja mehan-sko prevedbo tega pojasnila, zato je ni mogoče razumeti kot »vir za govor Brda pri Šmohorju in za govor na meji Ziljske doline in Roža«.

50 Prim. ASP VI: 2–3 z letnico 1909; pojavlja se tudi naslov *Vom Westkrainer Dialekt* (prim. Fernandez 2010: 25). Tesnièreju je rokopis posredoval avtor seminarske naloge, Anton Breznik.

51 V seznamu po točkah je za 274 Novi napačno naveden vir 370, ki je odveč, saj ga v abecednem seznamu ni (ALÉDS: 23, 27).

52 Tesnièreju je rokopis posredoval avtor naloge, Janko Kotnik. Seminarsko nalogo je za Dialekte uporabil tudi Ramovš (1935: 29).

- [32] Strohal 1913a (št. vira 389 [358]):⁵³ **253** Brod na Kupi
 [33] Ramovš 1920 (št. vira 71 [60]): **135** Črni Vrh; **155** Tacen; **221** Sušje

3.3.2 Točke z gradivom iz ljudskih besedilnih virov

Vire za točke z gradivom iz ljudskih besedil navajam po istem načelu kot v prejšnjem razdelku.⁵⁴

- [1] Križnik 1874 (št. vira 243 [210]): **124** Motnik
 [2] Mikuličič 1876 (št. vira 399 [368]):⁵⁵ **261** Krasica
 [3] Scheinigg 1882a (št. vira 328 [297]):⁵⁶ **10** Limite de la Zilska Dolina (Gailthal) et du Rož (Rosenthal); **22** Limite du Rož (Rosenthal) et de la Podjunska Dolina (Jaunthal)
 [4] Valjavec 1884 (št. vira 237 [204]): **115** Preddvor
 [5] Freuensfeld, Narodno blago s Štajerskega, Kres IV–VI, 1884–1886: **39/42/50** Mursko Polje⁵⁷ (št. vira 314 [282]); **40** Veržej (št. vira 311 [279]); **41** Sveti Križ (št. vira 313 [281]); **47** Babinci (št. vira 310 [278]); **49** Ljutomer (št. vira 309 [277]); **86** Runeč (št. vira 302 [268]); **90** Ormož (št. vira 303 [270]); **92** Svetinje (št. vira 306 [274]);⁵⁸ **93** Železne Dveri (št. vira 308 [276])
 [6] Valjavec, Narodne pripovedke, Kres IV–VI, 1884–1886: **7** Noršinci (št. vira 323 [292]); **39/42/50** Mursko Polje (št. vira 315 [283]; prim. op. 57); **43** Stara Cesta (št. vira 312 [280]); **48** Slovenska Bistrica de Hongrie (št. vira 325 [294]); **94** Sveti Miklavž (št. vira 307 [275]); **95** Pušenci (št. vira 304 [271]); **97** Petrijanci (št. vira 366 [334]); **137** Voča (št. vira 364 [332]); **138** Maruševci (št. vira 365 [333]); **139** Čargovec (št. vira 367 [335]); **141** Varaždin (št. vira 368 [336]); **142** Biškupec (št. vira 370 [337]); **143** Imbrijevci (št. vira 371 [339]); **144** Varaždinske Toplice (št. vira 373 [341]); **145** Ljubeščica (št. vira 374 [342]; prim. op. 80); **146** Ludbreg (št. vira 372 [340]); **172** Krapina (št. vira 377 [345]); **173/175** Zagorje (št. vira 378 [346]);⁵⁹ **176** Budinščina (št. vira 379 [348]);⁶⁰ **178** Zamladinec (št. vira 381 [350]); **179** Pod Kalnikom (št. vira 380 [349]); **180** Vukovci (št. vira 382 [351]);⁶¹ **181** Križevci (št. vira 383 [352])
 [7] Strohal 1886 (št. vira 386 [355]): **246** Stativo⁶²
 [8] Valjavec ²1890 (št. vira 369 [336a]): **141** Varaždin
 [9] Baudouin 1895 (št. vira 355 [323]): **52** Bila (San Giorgio); **53** Ravanca (Sul Prato); **54** Niwa (Gniva); **55** Osojane (Oseacco); **56** Križaca; **57** Solbica (Stolvizza); **99** Učja (Uccea)

- 53** V obeh seznamih (ALÉDS: 23, 28) je ta vir napačno naveden tudi za točko 254 Ravna Gora namesto ustreznega vira 387.
54 Poseben primer je Tesnièrejevo gradivo za 20 Podkarnos, saj so narečne pesmi zbrane v zvezku v škatli 10 (prim. razdelek 4), a je to ekscerpirano na enak način kot objavljena dela (št. vira 334 [303]).
55 Tesnière to delo citira posredno po Bernekerju 1902: 221–225. Za isto točko navaja tudi Leskienovo (1881, št. vira 400 [369]) analizo teh besedil.
56 Rožanski besedili Tesnière geografsko umešča »entre 10 et 22« (Tesnière 1925b: 442), tj. od meje z Ziljsko dolino do meje s Podjuno, prim. op. 46.
57 Na karti je Mursko polje označeno z mejnimi točkami 39, 42 in 50 kot oglišči trikotnika (Tesnière 1925b: 442), ki so na karti označene s križcem (prim. op. 46).
58 V obeh seznamih je za 92 Svetinje napačno navedena številka vira 303 (ALÉDS: 19, 29).
59 Narečni govor Valjavčevih pripovedk iz Zagorja geografsko postavlja »entre 173 et 175« (Tesnière 1925b: 444).
60 V obeh seznamih je za 176 Budinščina napačno navedena številka vira 378 (ALÉDS: 21, 24).
61 V obeh seznamih je za 180 Vukovci napačno navedena številka vira 381 (ALÉDS: 21, 30).
62 Ime naselja je tudi v citiranem delu *Stativo* (ž. mn.); Tesnière je morda napačno razumel obliko *Stativa* kot Red namesto Rmn. To delo je dejansko citiral posredno po Bernekerju 1902: 226–231, zato imena ni mogel preveriti.

- [10] Kùhar 1910 (št. vira 322 [291]): **45** Bratonci
 [11] Skuhala 1911 (št. vira 316 [284]): **39/42/50** Mursko Polje (prim. op. 57)
 [12] Milčinski 1920 (št. vira 216 [182]): **222** Ribnica
 [13] besedilo Janez Zgaga, Slovenec 50.5, 6. 1. 1922, str. 2 (št. vira 210 [176]): **159** Ljubljana (Lioubliana, Laibach)
 [14] besedilo Franina i Jurina, Stara naša sloga 1.12, 16. 11. 1922, str. II (št. vira 393 [362]): **269** Barban

3.3.3 Točke z gradivom iz starejših knjižnih del in rokopisov

Tesnière je v mrežo vključil tudi tiste oblike, ki jih je našel v starejših knjižnih delih in rokopisih. Na zemljevid jih je v večini primerov umestil pod rojstni kraj avtorja besedila, le v primeru duhovnikov redko po kraju službovanja. Ker je s posamezno osebo povezana le po ena točka, je seznam urejen po točkah.

1 Sveti Peter prës de Radgona: Peter Dajnko; **2** Dolnja Slaveča: Mikloš Küzmič;⁶³ **4** Strukovci: Štefan Küzmič; **6** Sveti Benedikt (ou Ivanovci): Božidar Raić; **9** Potok: Urban Jarnik; **12** Drabosnje: Andrej Šuster-Drabosnjak; **14** Leše (Lesach, Lessach): Anton Janežič; **21** Grabštanj: Ožbalt Gutsman; **33** Sveta Barbara: Joža Glonar; **34** Sveti Rupert: Anton Murko; **35** Sveta Ana: Josip Šuman; **38** Črešnjevci: Anton Kremp; **46** Belotinci: Jožef Pustaj; **49** Ljutomer: Leopold Volkmer; **59** Kranjska Gora: Jurij Volc; **61** Bled: Blaž Kumerdej;⁶⁴ **62** Dosloviče: Fran Saleški Finžgar; **63** Vrba: France Prešeren; **65** Radovljica (prim. op. 80): Anton Tomaž Linhart; **82** Sveti Tomaž: Ksaver Meško; **87** Cerovec: Stanko Vraz; **102** Vrsno: Simon Gregorčič; **103** Tolmin: Ivo Šorli; **105** Brod: Janez Mencinger; **115** Predvor: Matija Valjavec; **117** Repnje: Jernej Kopitar; **120** Kamnik: Miha Frančišek Paglovec, Jurij Japelj; **122** Bočna: Josip Tominšek; **128** Nova Cerkev: F. R. Gorjup;⁶⁵ **130** Ponikve: Mihael Zagajšek; **132** Sladka Gora: Jakob Sket; **136** Gruškovec: Janez Leopold Šmigoc; **152** Škofja Loka: Jernej Basar; **156** Zgornja Šiška: Valentin Vodnik; **158** Ježica: Fran Levec; **159** Ljubljana (Lioubliana, Laibach): Tomaž Hren, Janez Ludvik Schönleben, Rogerij Ljubljanski, Marko Pohlin; **161** Vače: Matevž Ravnikar;⁶⁶ **165** Globoko: Anton Aškerc; **171** Bizeljsko: V. Gršak; **177/231** Vrbovec: Anton Vramec;⁶⁷ **185** Vipava: Sebastijan Krelj;⁶⁸ Janez Svetokriški; **188** Vrhnika: Ivan Cankar; **191** Zalog pri Šmarju: Janez Nepomuk Primic; **193** Rašica (Raščica): Primož Trubar;⁶⁹ **194** Muljava: Josip Jurčič; **199** Škocijan: Franc Serafin Metelko; **200** Raka: Andrej Recelj; **203** Krško: Jurij Dalmatin;⁷⁰ **213** Postojna: Alojz Kraigher; **216** Lož: Fran Milčinski; **218** Podsmreka: Josip Stritar; **219** Spodnje Retje: Fran Levstik; **223** Novo Mesto:

⁶³ Po Tesnièrju (1925b: 436) duhovnik v Dolnji Slaveči.

⁶⁴ V ALÉDS v seznamu na str. 19 je pri točki 61 Bled namesto številke vira 143 napačno zapisana številka 167. Prava številka je razvidna iz seznama po abecedi na str. 24.

⁶⁵ Duhovnik v Novi Cerkvi (Tesnière 1925b: 435).

⁶⁶ Kot vir za točko 161 Vače navaja tudi Bežkovo (1889, št. vira 159 [?]) analizo Ravnikarjevega jezika.

⁶⁷ Vramčev rojstni kraj je določil kot Vrbovec pri Samoboru (231) ali Vrbovec v hrvaškem Zagorju (177), Tesnière 1925b: 433.

⁶⁸ Kot vir za točko 185 Vipava navaja tudi Oblakovo (1897, št. vira 109 [80]) analizo Kreljevega jezika, v kateri ga primerja s sodobnim narečjem Vipave.

⁶⁹ Kot vir za točko 193 Rašica (Raščica) navaja tudi Levčevo (1878, št. vira 100 [73]) analizo Trubarjevega jezika.

⁷⁰ Kot vira za Dalmatinov jezik in s tem za točko 203 Krško navaja tudi Megiserjev slovar (MD 1592, št. vira 104 [75]) in Bohoričevo slovnico (BH 1584, št. vira 105 [76]), prim. ALÉDS: 22; Tesnière 1925b: 432–433.

Hipolit Novomeški; **227** Sošice: Peter Petretić;⁷¹ **239** Kilovče: Matija Kastelec;⁷² **256** Vinica: Oton Župančič;⁷³ **261** Krasica in **274** Novi: Jurij Juričič⁷⁴

Le nekaj virov ni bilo mogoče umestiti na karto glede na avtorja, v teh primerih je ravnal takole:

- [1] Čedadski rokopis 1497 (Oblak 1892, št. vira 85 [49]): **112** Čedad (Civiale)
- [2] Duhovna bramba 1740/1800 (št. vira 153 [123?]):⁷⁵ **10** Limite de la Zilska Dolina (Gailthal) et du Rož (Rosenthal); **22** Limite du Rož (Rosenthal) et de la Podjunska Dolina (Jaunthal)
- [3] Prisege mesta Kranj ok. 1550 (Pajk 1870, št. vira 107 [78?]): **112** Kranj
- [4] Koroško-slovenska prisege 1601 (Sket 1885, št. vira 129 [?]): **17** Vetrin⁷⁶
- [5] Alasiev slovar 1607 (Oblak 1891, št. vira 130 [100]): **205** Devin (Duino)
- [6] Belokranjski dolžni list 1630/1644 (Oblak 1887b: 306–315, št. vira 122 [94]): **226** Slamna Vas⁷⁷
- [7] Zastavni list 1677, Metlika (Koblar 1899: 161–162, št. vira 123 [95]): **225** Metlika⁷⁸
- [8] Cerkveni govor 1706 (Mantuani 1894, št. vira 136 [107]): **199** Škocijan⁷⁹

3.4 Točke brez navedenega vira

Večinoma nejasno ostaja, zakaj je Tesnière v mrežo vključil 22 krajev, za katere ne navaja vira.⁸⁰ Za točke 88 Sveti Lenart (= Podgorci), 89 Velika Nedelja, 91 Libanja, 98 Prelok (= Prelog), 140 Sveti Ilija in 174 Zlatar je v zapuščini izpisano gradivo iz narečnih besedil, ki sta jih zbrala Freuensfeld in Valjavec v reviji Kres (prim. 3.3.2); gradivo za te točke ni bilo uporabljeno,⁸¹ viri so bili verjetno zato kasneje izločeni. Vsaj zaenkrat ni mogoče potrditi naknadne izločitve tudi pri ostalih točkah. Za točko 162 Litija vemo, da gre za središče področja, za katero je Tesnière želel pridobiti narečno gradivo, a je pri iskanju primernega informatorja

- ⁷¹ Za 227 Sošice navaja Raičevo (1887, št. vira 131 [101]) analizo Petretičevega govora.
- ⁷² Kot vir za točko 239 Kilovče navaja tudi Zavaddalovo (1891, št. vira 125 [?]) analizo Kastelčevega jezika.
- ⁷³ Oton Župančič je tudi informator za Tesnièrjev zapis govora Vinice po vprašalnici (FLT zv. 30: 1).
- ⁷⁴ Ker je Juričič rojen v Vinodolu, Tesnière njegovo Postillo iz l. 1578 postavlja »entre 261 et 274« (Tesnière 1925b: 433), tj. med Krasico in Novi Vinodolski. Ker za obe točki navaja tudi drugo gradivo, nista označeni s križcem, prim. op. 46.
- ⁷⁵ S pojasnilom »traduction en dialecte du Rož (Rosenthal, entre 10 et 22)« (Tesnière 1925b: 436). Navedba vira za točki 10 in 22 torej predstavlja le mehansko prevedbo, prim. op. 46.
- ⁷⁶ Gre za del kodeksa z naslovom *Gerichtspratokoll von Victring* iz Vetrinjskega samostana (Sket 1885: 53).
- ⁷⁷ »Jestt Jurko Jagodizh . stanom . Stoiezhy Vflamnouy vafy . pod Nemfshko hišno flifhezhy podlofhnik« (Oblak 1887b: 313).
- ⁷⁸ »Jestt Jure I iuan vranichary fšanom fšocchi pri farah pod Comendo Metlike flishechy podlofhniky« (Koblar 1899: 161).
- ⁷⁹ Zapisal Anton Možic, kaplan župnika Baltazarja Wurzerja v Škocijanu pri Turjaku (Mantuani 1894: 665), a je Tesnière to gradivo navedel za točko 199 Škocijan, tj. Škocijan pri Novem mestu, za katerega sicer navaja Metelkov Lehrgebäude (1825, št. vira 197 [161]).
- ⁸⁰ Sem ne sodita 65 Radovljica in 145 Ljubeščica, pri katerih je vir izpuščen v enem od obeh seznamov krajev, a pravilno naveden v drugem seznamu (ALÉDS: 19, 20, 26, 28).
- ⁸¹ Podobno je iz končnega seznama virov izpustil starejše spomenike, npr. Confessio Generalis, Celovski rokopis in Škofjeloški rokopis, ki so se po analizi izkazali za nerelevantne za vprašanje dvojine, saj ne vsebujejo dvojskih oblik (Tesnière 1925b: 432).

prišel vse do Velike Kostrewnice, ki je postala nova točka 163 (ALÉDS: 13). Možnost, da je v teh krajih načrtoval zbiranje gradiva, ki mu ga ni uspelo izpeljati,⁸² je težko podpreti z oprijemljivimi argumenti.

88 Sveti Lenart (št. vira [266]); 89 Velika Nedelja (št. vira [267]); 91 Libanja (št. vira [269]); 98 Prelok (št. vira [330]); 107 Sorica; 140 Sveti Ilija (št. vira [338]); 162 Litija; 174 Zlatar (št. vira [347]); 182 Medana; 195 Stična; 228 Žumberak; 234 Skadančina (Skandanščina); 235 Obrov; 236 Podgrad; 238 Račice; 244 Marindol; 245 Milič Selo; 249 Lipa; 250 Klana; 255 Vrbovsko; 265 Lič; 266 Mrkopalj

4 TESNIÈRJEVA ZAPUŠČINA: STRUKTURA ENOTE ENQUÊTE SLOVÈNE

Tesnièrjeva zapuščina (FLT) je sestavljena iz devetih enot, pri čemer je v prvi enoti (*I slovène*) zbrano gradivo v zvezi s slovenščino. Sestavlja jo 18 škatel (št. 1–18), prvih 12 je zbranih v podenoto z naslovom *Enquête slovène*, ki predstavlja gradivo v zvezi z njegovo disertacijo in atlasom.⁸³ Večina podenote *Enquête slovène* ima enotno strukturo, tj. gre za enostransko⁸⁴ popisane listke formata 22 cm × 16 cm,⁸⁵ ki so zbrani v temnomodre srajčke ali zvezani v temnozelene zvezke, ti pa so opremljeni s t. i. delovno številko vira in po tej številki tudi razvrščeni (o tem gl. 4.1). Zaporedje se začne v škatlah 11–12 in nadaljuje v škatlah 1–8. Škatla 10, ki ne sledi več isti strukturi, vsebuje:

- (1) tri zvezke z vprašalnico in drugo vsebino (gl. 4.3),
- (2) skupino temnomodrih srajčk, ki po sistematiki spadajo na ustrezno mesto v drugih škatlah (gl. 4.1),
- (3) skupino svetlomodrih srajčk, ki predstavljajo deloma nepovezano dejavnost, in sicer gre večinoma za ekscerpcije iz starejših knjižnih del.⁸⁶ Med temi srajčkami se nahaja tudi zvezek z gradivom za Podkarno (gl. razdelek 3).

Preostanek enote se tiče drugih Tesnièrjevih projektov v zvezi s slovenščino, kot so npr. monografija o Otonu Župančiču (= Tesnière 1931), prevodi slovenske poezije v francoščino ter priprava monografije o zgodovini južnih Slovanov. Škatla 18 vsebuje različne geografske karte delov slovenskih dežel, ki pa nimajo jezikoslov-

82 Delno bi to lahko bilo povezano z željo po zapisu mejnih čakavskih in kajkavskih govorov, ki jo je izrazil v ALÉDS: 17.

83 Posamezni listki, ki vsebinsko spadajo v podenoto *Enquête slovène*, se nahajajo še v škatli 13. Po vsebini v to podenoto ne sodi škatla 9 *Serbo-croate*, v kateri je splošno gradivo za srbohrvaščino, ki ni povezano z raziskovanjem hrvaških govorov v okviru disertacije.

84 Ali se kje pojavljajo zapisi tudi na zadnji strani listkov, bo pokazal natančen pregled gradiva po opravljeni digitalizaciji.

85 V okviru digitalizacije so bili listki leta 2025 oštevilčeni s številko v desnem zgornjem kotu na sprednji strani vsakega listka.

86 Gradivo v zvezi z analizo slovenščine iz starejših knjižnih del se nahaja tudi v škatli 14. Več o morebitni povezanosti obeh enot bo mogoče ugotavljati po digitalizaciji.

nih prvin. Za slovensko jezikoslovje je pomembno predvsem še gradivo za prispevek o sklopih *tl* in *dl* (= Tesnière 1933), ki se je ohranilo v tretji enoti *Langues slaves*. Ker vse gradivo zaradi dlje časa trajajoče digitalizacije še ni dostopno, bom tukaj predstavil le tisti del zapuščine, ki se neposredno tiče disertacije in atlasa in ki ga v zapuščini zaobjema naslov *Enquête slovène*.

4.1 Ekscerpcije in delovna številka vira

Ob zvezkih z zbranim narečnim gradivom tvori velik del podenote *Enquête slovène* ekscerpirano gradivo iz literature in drugih virov. Gradivo iz posameznega vira je zbrano v temnomodrih srajčkah, ki imajo na sprednji platnici nalepko s kratko oznako vira (pogosto le priimek avtorja ali ključna beseda, včasih tudi letnica) ter t. i. delovno številko vira, ki je zapisana v levem spodnjem kotu nalepke.⁸⁷ Ta številka ni enaka številki vira v seznamu virov iz disertacije (Tesnière 1925b: 427–445), temveč predstavlja starejše, delovno oštevilčenje. Primerjava obeh številčenj je pokazala, da je delovno oštevilčenje virov mogoče v veliki meri rekonstruirati na podlagi zaporedja posameznih virov; že delovni seznam virov je bil torej urejen podobno kot objavljeni seznam. Oba seznama se začneta z von Humboldtovo razpravo o dvojini (citirano iz njegovih zbranih del iz leta 1907) pod številko 1, a se hitro začneta razlikovati, saj ima peta izdaja Meilletovega Uvoda v primerjalni študij indoevropskih jezikov (Meillet ⁵1922) v delovnem seznamu številko 10, v objavljenem pa številko 4. Večina enot v objavljenem seznamu virov ima ustrezno delovno številko vira oz. srajčko z izpisi iz tega vira. Nekaj virov je bilo pred objavo iz seznama izločenih (prim. 3.4 z op. 81), a so se srajčke z izpisi iz teh virov (in pripadajočo delovno številko vira) ohranile.

4.2 Zvezki

Narečno gradivo, ki ga je po svoji vprašalnici zbral Tesnière, je zapisano na listih enakega formata kot listi pri ekscerpcijah, a so ti povezani v temnozeleno zvezke (prim. ALÉDS: 15).⁸⁸ Zvezki so vključeni tako v delovni kot objavljeni seznam virov in se načeloma pojavljajo na ustreznih mestih glede na delovno številko vira v škatlah 1 do 8.

⁸⁷ V eni srajčki so lahko ekscerpcije tudi iz več virov, ki so navadno vsebinsko povezani.

⁸⁸ Tesnièrjev opis zvezkov (ALÉDS: 15) v veliki meri ustreza zvezkom v njegovi zapuščini, zato ne gre misliti, da bi šlo za prepise. Nekoliko presenetljiva je sicer oznaka listov formata 22 cm × 16 cm kot velikih (»de grandes fiches«). Prav tako je zavajajoč podatek, da naj bi Tesnière zapisal tudi naslov (»adresse«), saj je natančni naslov prebivališča informatorja zapisal le redko, prim. 4.2.2.

4.2.1 Platnica in številčenje zvezkov

Slika 2: Nalepke s platnice dveh zvezkov, FLT zv. 7 (Šegova vas) in 72 (Žabnice), ter srajčke z delovno št. vira 303, tj. izpisi iz zvezka za Podkarnos

Na platnici 87 zvezkov za točke iz podmreže je vselej nalepka z imenom kraja in navadno tremi številkami (prim. nalepko za Šegovo vas na sliki 2).⁸⁹ Številka v desnem zgornjem kotu nalepke je številka točke v Tesniêrjevi mreži, kakor je predstavljena v atlasu (ALÉDS: 18–23). Številka v levem spodnjem kotu nalepke je delovna številka vira, po kateri je urejen ta del zapuščine (gl. 4.1). Pri popisu gradiva po njegovi izročitvi v Narodno knjižnico Francije (Bibliothèque nationale de France – BnF) so bili zvezki oštevilčeni po vrsti, kot se pojavljajo v zapuščini;⁹⁰ to se odraža v opisu zapuščine, v katerem so zvezki oštevilčeni od 1 do 87.⁹¹ Številka v desnem spodnjem kotu nalepke je t. i. Tesniêrjeva številka zvezka, o kateri gl. spodaj. Če upoštevamo še objavljeno številko vira za posamezni zvezek, je z zvezkom torej povezanih po pet različnih števil, kar prikazuje spodnji seznam, urejen po Tesniêrjevi številki zvezka (1 = številka zvezka v zapuščini, 2 = delovna številka vira, 3 = objavljena številka vira, 4 = točka v Tesniêrjevi mreži, 5 = Tesniêrjeva številka zvezka, * = zapis ni bil narejen v kraju zapisanega govora).⁹²

⁸⁹ Poseben primer je zvezek za Žabnice, ki ima verjetno zaradi poznega nastanka (gl. op. 17) samo številko točke v Tesniêrjevi mreži. Posebnost je tudi srajčka z izpisi za 20 Podkarnos, saj se na mestu Tesniêrjeve številke zvezka (desni spodnji kot) pojavlja številka 40, ki ostaja nejasna. Zapis točke v Tesniêrjevi mreži se pojavlja samo pri zvezkih, ne pa tudi pri temnomodrih srajčkah, čeprav bi se lahko.

⁹⁰ Pri pregledu gradiva v rokopisnem oddelku BnF v Parizu (oktober 2024) je bil v vsak zvezek vložen listek s številko zvezka, kot jo je dodelila BnF. Ker je v okviru priprav na digitalizacijo gradiva prišlo do ponovnega urejanja gradiva, v okviru katerega so bile enotam posamezne škatle dodani kartoni z navedbo vsebine enote, je možno, da so bili ti listki odstranjeni; v digitalizirani obliki se več ne pojavljajo.

⁹¹ V 73 zvezkih je ta številka s svinčnikom zapisana na naslovni strani v desnem zgornjem kvadrantu strani.

⁹² Imena krajev v tem seznamu sledijo Tesniêrjevemu zapisu, za sodobna imena gl. 3.1.

1	2	3	4	5	Kraj
7	184	218	220	1 *	Šegova vas
56	242	268	129	2 *	Dramlje
1	177	211	159	3	Ljubljana
55	241	279	80	4 *	Spodnja Ložnica
12	189	223	224	5 *	Regrča vas
81	317	349	184	6 *	Ajdovščina
24	205	238	112	7	Kranj
33	217	251	188	8 *	Vrhnika
66	263	299	37	9 *	Biš
51	237a	284	84	10 *	Vareja
82	320	352	207	11 *	Prosek
68	265	301	83	12 *	Markovci
47	234	280	29	13 *	Vuzenica
65	262	298	36	14 *	Sveta Trojica
77	308	340	27	15 *	Dobrije
15	192	226	164	16	Radeče
16	193	227	203	17	Krško
64	250	275	204	18	Dobova
63	249	274	202	19	Rajhenburg
28	211	245	157	20	Podgorica
17	195	229	60	21 *	Jesenice
32	216	250	186	22 *	Hotedršica
26	208	241	152	23 *	Škofja Loka
29	212	246	241	24	Semič
11	188	222	198	25	Mirna Peč
10	187	221	196	26	Radohova vas
73	302	333	64	27 *	Slovenski Plajberk
31	214	248	150	28 *	Idrija
35	219	253	215	29 *	Begunje
80	316	348	183	30 *	Solkan
79	310	342	100	31 *	Kred
25	206	239	110	32 *	Rudno
41	228	244	125	33	Trojane
6	183	217	222	34	Ribnica
5	181	215	193	35	Rašica
3	179	213	190	36 *	Škofljica
4	180	214	192	37	Grosuplje
19	197	231	61	38	Bled
18	194	228	59	39	Kranjska Gora
20	199	233	106	40	Bohinjska Bistrica
78	309	341	58	41 *	Trenta
14	191	225	163	42	Kostrewnica
2	178	212	160	43	Zalog
34	218	252	189	44	Borovnica

1	2	3	4	5	Kraj
22	201	336	67	45	Jezersko
71	300	331	11	46 *	Malošče
74	304	335	68	47 *	Železna Kapla
23	202	235	118	48	Kokra
21	200	234	66	49	Tržič
27	209	242	119	50	Stranje
38	224	257	69	51	Solčava
39	225	258	71	52	Ljubno
40	226	259	121	53	Gornji Grad
42	229	261	72	54	Mozirje
52	238	264	126	55	Polzela
43	230	262	76	56	Družmirje
44	231	263	77	57	Velenje
45	232	277	78	58	Šent-Ilj
46	233	276	73	59	Podgorje
76	306	338	70	60	Črna
48	235	281	30	61	Sveti Lovrenc
49	236	282	32	62	Limbuš
50	237	283	31	63	Sveti Jurij
53	239	265	127	64	Dobrna
58	244	266	166	65	Laško
57	243	267	131	66	Šent Jurij
54	240	278	79	67	Skomer
59	245	269	133	68	Šmarje
61	247	271	168	69	Podčetrtek
86	343	375	169	70	Poljana
87	344	376	135	71	Pregrada
60	246	270	134	72	Gaberje
85	327	360	248	73 *	Prodani
8	185	219	240	74 *	Osilnica
84	326	359	233	75 *	Sveti Anton
70	299	330	8	76 *	Brdo
75	305	337	25	77 *	Replje
67	264	300	82	78 *	Dornava
69	293	324	44	79 *	Ivanjci
37	222	256	237	80 *	Spodnje Bitinje
62	248	272	167	81 *	Lesično
36	221	255	211	82 *	Košana
30	213	247	256	83 *	Vinica
83	321	353	208	84 *	Tomaj
9	186	220	197	85 *	Žužemberk
13	190	224	201	86 *	Kostanjevica
72	—	331a	9b	— *	Žabnice

Številka iz desnega spodnjega kota, t. i. Tesnièrejeva številka zvezka, je označena pri vseh zvezkih z 1–86, le zvezek za govor Žabnic, ki je bil zelo verjetno zapisan zadnji (prim. op. 17), te številke nima. Vrstni red krajev po tej številki je za razliko od zaporedja po drugih številkah večinoma nepredvidljiv. Zelo verjetno je, da gre za vrstni red nastanka zapisov. Na to kaže naslednje:

- (1) Zaporedje kot celota ne sledi smiselnemu (jezikovno)geografskemu načelu, urejenost po času zapisa pa predstavlja najbolj verjetno alternativo.
- (2) Med zvezki z začetka seznama in zvezki s konca seznama se pojavljajo razlike na naslovni strani, medtem ko so si zvezki z bližnjo številko podobni, npr. le pri zvezkih z začetka seznama so navedene številke zvezka, dežela oz. država (Gorenjsko, Dolenjsko, Notranjsko, Styrie, Italie) in koordinate kraja, za zvezke s konca seznama pa je npr. značilna navedba natančnejših podatkov o različnih krajih bivanja posameznikov v preteklosti in navedba področja študija pri študentih.
- (3) T. i. Čudno pripovedko (gl. 4.2.4) je zapisal le za govore št. 1–8. Smiselno je predvidevati, da si je besedilo pripravil skupaj z vprašalnico, a je zapisovanje pripovedke kasneje opustil.
- (4) Seznam se začne z govori (št. 1–6), ki jih je zapisal od profesorjev, študentov in uradnika, s katerimi je verjetno najlažje vzpostavil stik na začetku svojega bivanja v Ljubljani.
- (5) Številčenje se konča z zapisi govorov, ki prav tako niso bili zapisani v kraju samem (št. 73–86 + Žabnice). Pred temi je vrsta v kraju samem zapisanih štajerskih govorov v geografsko smiselnem zaporedju (št. 51–72) – to ustreza Tesnièrejevi navedbi, da je poleti 1922 na več odpravah zapisoval štajerske govore (Tesnière 1923: 160; 1925a: 247). V istem prispevku, pod katerega se je podpisal decembra 1922, je navedeno gradivo tudi iz krajev z višjo številko (najvišjo pri gradivu iz Lesičnega s št. 81); smiselno je torej predvidevati, da je do konca leta 1922 že imel zbrano večino zapisov.⁹³
- (6) Vmesni del točk (št. 7–50) kaže na mešano zaporedje zapisov tako v kraju samem kot izven kraja govora. Zapisi govorov na kraju samem so večkrat razporejeni glede na prometne povezave z izhodiščem v Ljubljani in so naslednji: (a) 7: Kranj, (b) 16–19: Radeče, Krško, Dobova, Rajhenburg (= Brestanica), (c) 20: Podgorica, (č) 24–26: Semič, Mirna Peč, Radohova vas, (d) 33: Trojane, (e) 34–37: Ribnica, Rašica, Škofljica,⁹⁴ Grosuplje, (f) 38–40: Bled,

⁹³ S tem se ne ujema njegovo poročanje v kasnejšem članku (Tesnière 1950: 264), kjer zapiše: »J'ai fait en 1923 dans cette région une enquête dialectologique qui a porté sur le parler de Replje«. Verjetno ni netočna zgolj letnica, temveč tudi navedba, da je anketo izvedel prav na tem področju, torej v Podjuni, saj je zapis za Replje v atlasu označen z zvezdico (ALÉDS: 18), ki pomeni, da gradivo ni bilo zbrano v kraju samem, temveč za kraje izven meja Kraljevine SHS skoraj izključno v Ljubljani (ALÉDS: 14).

⁹⁴ Zapis za Škofljico je označen z zvezdico (ALÉDS: 21) in torej ni bil narejen v Škofljici, a gre za učitelja v Velikih Laščah (FLT zv. 3: 1), zato zapis morda vendarle ni bil narejen v Ljubljani, temveč v okviru potovanja na relaciji Ljubljana–Ribnica.

Kranjska Gora, Bohinjska Bistrica, (g) 42–43: Velika Kostrevnica, Zalog, (h) 44: Borovnica, (i) 45–48: Jezersko, Malošče, Železna Kapla,⁹⁵ Kokra, (j) 49: Tržič, (k) 50: Stranje.

4.2.2 Naslovna stran zvezka

Vsebina naslovne strani zvezka ni strogo določena. Na vrhu naslovne strani je po zvezi *Parler de*⁹⁶ zapisano ime kraja. V manjšini zvezkov je imenu dopisana tudi narečna različica⁹⁷ (npr. *Ložnínca*⁹⁸ za Spodnjo Ložnico), v posameznih primerih pa je že prvi zapis imena kraja opremljen z diakritičnimi znamenji (npr. *Hotédřšica*, *Rajhenbůrg* (= Brestanica), *Prôđdani*). Imenu kraja lahko sledi geografsko dopolnilo (npr. za Biš: (*Slovenske Gorice*), za Regrčo vas: *près de Novo Mesto*). V nekaterih primerih je zapisal kraje oz. področja, kjer se govori enako: Hotedršica – *vaut pour Rowte, Gôđdovič, Črni Vrh, Žeri*; Slovenji Plajberk – *Vaut pour toute la vallée au dessus de Borovlje*; Kred – *D° Robič et Potoki, Staro Selo a déjà une musicalité qui rappelle Kobarid*; Rudno – *Vaut presque pour Čěšnica et Studeno, Žužemberk – D° + accentué à Hinje (Hiję) et à Ambrus (Ámbrs) et en général la Suha Krajina. Depuis Soteska c'est le patois de Novo Mesto*.⁹⁹ Redko je zapisana dežela ali država (*Gorenjsko, Dolenjsko, Notranjsko, Styrie, Italie*), še redkeje občina. Pri prvih petih zapisih so zapisane koordinate kraja (izjema je Ljubljana, za Regrčo vas pa je le nastavil prostor, ki ga ni izpolnil), npr. (45°,40 – 45°,50 / 14°,30 – 14°,40) za Šegovo vas. Pri kronološko prvih zvezkih je zapisana tudi Tesniérjeva številka zvezka, npr. *N° 1* za Šegovo vas (tako je zapisana v zvezkih s številko 1–6, 8 in 11, v zvezku 14 pa je zapisano le *N°*). V 73 zvezkih je v desnem zgornjem kvadrantu strani s svinčnikom zapisana zaporedna številka zvezka v zapuščini.

Zapis podatkov o informatorju se navadno začne z *Informateur(s)* ali *Informatrice(s)*, sledi ime informatorja, največkrat sta zabeležena še starost in poklic informatorja. Podatki o bivanju so skopi v prvih zvezkih in bogati v zadnjih; gre za informacije, kje vse je informator živel, koliko časa je tam bival, koliko let se je šolal ipd. Pri Grafenauerju npr. piše: *Ne parle plus son dialecte depuis 18 ans*.

95 Zapis za Malošče in Železno Kaplo sta označena z zvezdico (ALÉDS: 18, 19), a glede na mesto med Jezerskim in Kokro zapisa morda vendarle nista bila narejena v Ljubljani. Informatorja iz Malošč in Železne Kaple sta mož in žena, ki sta živela v Železni Kapli do leta 1920 (FLT zv. 74: 1). Možno pa je tudi, da je na Jezerskem pridobil njun kontakt in da je njuna govora nato zapisal v Ljubljani.

96 V zvezkih za govor krajev Biš, Markovci, Dobrije in Tomaj se pojavlja *Dialecte de*. Iz nekaterih zvezkov je razvidno, da je izraz *Dialecte* popravljal v *Parler*.

97 Tako v kronološko prvih petih zvezkih, nato za Veliko Kostrevnico (*Vjelka Kôstrěunęca*) in občasno od zvezka za Solčavo naprej.

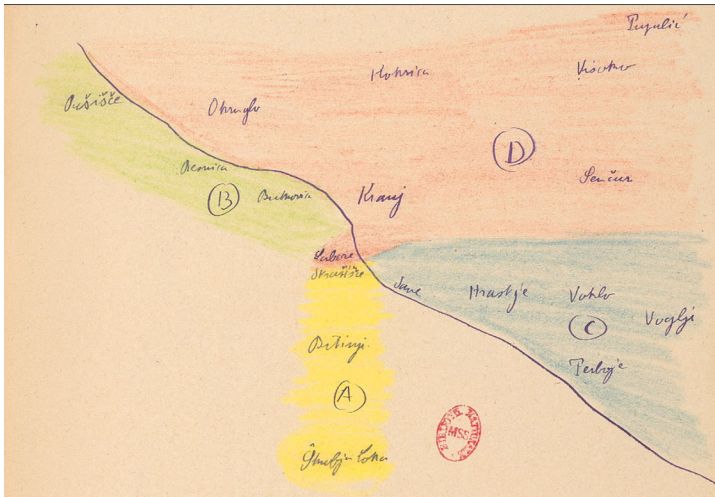
98 Pri obravnavi pojava NVT > NVT > NVT tipa južnopohorsko *snâjnk* 'sneg', *dvěj nînti* 'dve niti' (Spodnja Ložnica) v prispevku iz leta 1923 je Tesnière (1923: 162 op. 1) navedel tudi to narečno obliko.

99 *D° + accentué à* = frc. *dito*, plus *accentué à*, sln. *enako*, bolj *izrazito v*.

Datum zapisa je naveden le v zadnjem zvezku (prim. op. 17): *Pris le 6 et 7 févr. 1924*. Le zelo redko je zapisan naslov informatorja. V desnem spodnjem kotu je ocena zanesljivosti zapisa, ki je navedena zelo različno.¹⁰⁰

4.2.3 Zapis vprašalnice

Vprašalnica je v vseh zvezkih zapisana po vrsti od 1 do 425. Že izhodiščno manjkajoče vprašanje 109 je vselej preskočeno (prim. op. 9). Pri posameznih vprašanjih se lahko pojavljajo zapisi dodatnega gradiva za domači kraj informatorja ali kak drug bližnji kraj (prim. 3.2). Nekoliko posebna je vprašalnica za Kranj,¹⁰¹ saj je pred vprašalnico narisana karta, ki Kranj z okolico razdeli na štiri areale, ki so označeni s črkami A, B, C in D. V vprašalnici je nato gradivo z lokalnimi variantami navedeno z uporabo črk, npr. *Lâs jê téŋk D, Paysan: Wâs jê tənək B, C, D pəršlâ, A pēršla* (Kranj, FLT zv. 24: 8), a je v resnici ta princip uporabljen le redko.

Slika 3: Les Dialectes des environs de Kranj (FLT zv. 24: 2)

- 100** Prim. »Très douteux« (T03), »Tout à fait sûr« (T06), »Pas trop sûr« (T11), »Paraît très pur sauf phonétique« (T14), »Déplorable« (T16), »Assez moyen« (T52), »Sûr dans l'ensemble« (T53), »Bon« (T54), »Pas extrêmement sûr« (T56), »Pas fameux, aucune sûreté« (T58), »(Assez bon) très douteux« (T59), »Assez médiocre« (T62), »Superficiel« (T66), »Très sûr, absolument zanesljiv« (T67), »Spécialiste, a rassemblé un matériel immense, assez sûr« (T68), »Un peu hésitant« (T69), »Très douteux, atrophe« (T71), »Auteur d'une étude sur ce dialecte. Travail consciencieux« (T77), »Très bon (surtout phonétique, mais la morphologie du duel hésite un peu.)« (T85), »Très superficiel. – Forte influence štokavienne« (T87).
- 101** To izhaja iz posebnega statusa Kranja kot točke, saj Tesnière (ALÉDS: 13) zapis za Kranj ob zapisu za Ljubljano opisuje kot izjemo k načelu, da za točke mreže ne izbira krajev, kjer je govor zaradi statusa kraja kot večjega centra podvržen izgubi lokalnih značilnosti. Informatorja je zato prosil, naj pove oblike iz govorov okoliških krajev, ki jih je dobro poznal.

4.2.4 Dodatne vsebine

Po zapisu vprašalnice je v večini zvezkov zapisano še dodatno gradivo, ki ga je mogoče razdeliti v naslednje skupine:

- (1) mešano gradivo v sklopu, navadno naslovljenem Divers (v 38 zvezkih),
- (2) eno ali dve, največ štiri narečna besedila, redko pesem ali dialog (v 52 zvezkih),
- (3) prevod Čudne pripovedke (le v osmih zvezkih, gl. konec razdelka 4.2.1), ki je v knjižnem jeziku predstavljena v tretjem zvezku iz škatle 10,
- (4) v primeru Kostanjevice na Krki je na koncu zvezka zapisano dodatno gradivo z naslovom Čačarija.

4.3 Zvezki z zapisom vprašalnice

V škatli 10¹⁰² se nahajajo trije zvezki z zapisom vprašalnice ALÉDS, po kateri je Tesnière zapisal 87 govorov. Prva dva zvezka vsebujeta le (večinoma) ne-onaglašeno vprašalnice, ki je v obeh zapisih skoraj identična. Tretji zvezek je daljši. Začne se z zapisom delno onaglašene¹⁰³ vprašalnice, kateri sledi *Tableau phonétique* oz. prikaz uporabljene transkripcije za zapis jezikovnega gradiva. Nato sledijo kazala (prvo z naslovom *Repertoire Voyelles et accents*) v obliki tabel, kjer so besede iz vprašalnice skupaj s številko vprašanja, v katerem se pojavljajo, razvrščene po glasovnih značilnostih, npr. besede z odrazom za kratki *ä* (*brät, obrätz, năš, răd ...*), besede s soglasnikom *k* (*krava, smreka, tukaj, ki, koleni ...*), besede s prednaglasnim *a* pred izglasnim *ô* (*zlatô, dragô, blagô ...*) ipd., oz. po morfoloških značilnostih, npr. besede z Red -u (*gradû, robû, plesû, glasû ...*) ipd. Kazalom sledi delni seznam natipkanih vprašanj, oštevilčenih od 226 do 282, ki je z roko dopolnjen do vprašanja 289, a se ta vprašanja razlikujejo od vseh drugih zapisov vprašalnice: vprašanje 228 je npr. »Brez oči.« namesto »Enkrat, ne dvakrat.«; morda gre za neko starejšo različico. Seznamu vprašanj sledi pet strani dolga predloga že omenjene Čudne pripovedke v knjižnem jeziku. Na koncu zvezka je še nekaj tabel z besedami in številkami vprašanj po morfoloških značilnostih.

¹⁰² Vseh podrobnosti o sestavi škatle 10 zaradi nedostopnosti njene vsebine v času nastajanja tega prispevka ni bilo mogoče naknadno preveriti.

¹⁰³ Gre za zapis z diakritičnimi znamenji po Pleteršnikovem sistemu, le da so kračine označene z dvojnimi gravisom.

5 POMEN TESNIÈRJEVEGA GRADIVA IN MOŽNOSTI ZA NADALJNJE RAZISKAVE

Čeprav je z Tesnièrjevim narečnim gradivom že bil dosežen glavni namen, tj. izdelava Lingvističnega atlasa za študij dvojine v slovenščini, je gradivo nedvomno mogoče še izkoristiti. Največ možnosti za to je v prvem delu vprašalnice, ki je veliko bolj raznovrsten od drugega dela. Od Tesnièrjevega gradiva sicer ne moremo pričakovati leksikalne pokritosti, ki bi bila primerljiva z gradivom, zbranim po vprašalnici za SLA ali OLA, a je to zaradi časa zapisa in sistematičnosti zbiranja vendarle dragoceno tako za primerjavo govorov tistega časa kot za umeščanje tega gradiva v širši kontekst. Tukaj bom izpostavil nekaj značilnosti Tesnièrjevega gradiva, ki sem jih opazil pri pregledovanju gradiva.

Tesnièrjevi zapisi narečnega gradiva kažejo tipične značilnosti zapisov, ko zapisovalec ne pozna jezikovnega sistema govora, ki ga zapisuje. Taki zapisi pogosto dajejo vtis zelo neenotnih odrazov različnih glasov, pride lahko tudi do različnih zapisov ene in iste oblike. Čeprav to na prvi pogled otežuje interpretacijo gradiva, se pri večji količini gradiva izrišejo poteze, ki se največkrat izkažejo za smiselne v kontekstu primerjave z drugim narečnim gradivom. Nekoliko drugače pa je s tonematiko; Tesnière je sam poudaril (ALÉDS: 15), da za razliko od naglasnega mesta in zložniške kolikosti zapis tonema v večini primerov ni zanesljiv. Da je toneme težko slišal, kaže tudi dejstvo, da jih je zapisoval pri vseh govorih, torej tudi netonemskih, šele pri prilagoditvi zapisa za objavo pa je pri netonemskih govorih opustil rabo razlikovalnih znamenj. Primerjava objavljenih zapisov narečnega gradiva z originalnimi zapisi iz zvezkov pokaže, da je Tesnière zapise pred objavo prilagodil tudi na druge načine. Npr. zapisu *mlêjnyk* za Virštanj in Buče (Tesnière 1923: 162) ustreza v zvezku zapis *mlêjnyk* (FLT zv. 61: 2). Pri uporabi gradiva je smiselno upoštevati principe zapisovanja, ki jih je že sam vzpostavil pri uporabi gradiva v disertaciji in atlasu. Tako je npr. diftongirane oz. t. i. drseče e-je in o-je v zvezkih zapisoval hkrati z vejico (znamenje za širino) in piko (znamenje za ožino) pod samoglasnikom, pri čemer je vrstni red nakazoval zapiranje oz. odpiranje samoglasnika. Tako v disertaciji kot v atlasu (v prvem primeru so oblike natisnjene, v drugem pa zapisane z roko), je te znake zamenjal z zaporedjem dveh enakih samoglasniških črk, pri čemer je naglas na prvi črki, tako npr. *dvêj kulêë* (ALÉDS: karta 27; 1925b: 142), ki je v gradivu zapisano z enim znakom (Podčetrtek, FLT zv. 61: 20).

Tesnièrjeva pozornost do razvoja nadsegmentnih prvin je razvidna tudi iz vprašalnice za ALÉDS. Že pri prvem vprašanju je npr. mogoče ugotavljati razlikovanje med podaljšanim in stalno dolgim *a*, ki ga je dejansko zabeležil za prleška govora Markovcev (*Kràva jê trôvô*) in Dornave (*Kràva jê trôvô*). V vprašalnico je vključil veliko primerov za kratke samoglasnike, sploh za odraz jata,

odraz katerega je po vprašalnici za SLA včasih težko dobiti.¹⁰⁴ Dobro je poznal tudi slovenske naglasne tipe (prim. Tesnière 1925a: 247); v vprašalnici je uporabil več oblik z mešanim naglasom, ki so bile v mnogih govorih analoško odpravljene, npr. (a) dv. *nogê, rokê, sestrê, bolnê, đaskê, iglê* (b) prid. *težâk, tănâk, mehâk, tāmân, sladâk, mračân, hladân, močân* (toda *krásân*) ter (c) sam. *nohât*.¹⁰⁵ Arhaične oblike tipa Rmn *ovác* je skušal pridobiti z oblikami *ovác, đasák, igál, páčák* (toda *séstâr, stábâl, ôkân, jájâc* ob *gôr, kôz, pét*). Čeprav je informatorjem vselej pokazal neo-naglašeno vprašalnico (ALÉDS: 10), je iz gradiva razvidna pozornost do prisotnosti takih oblik, prim. op. 44. Pri vprašanju V175 je npr. mogoče opazovati ohranjanje naglasnih variant za *ûho* in za *lâse* (npr. ziljsko *Pəťégnu ga je za ûho pa za wâse*, Brdo pri Šmohorju, FLT zv. 70: 15) proti inoviranim za *uhô, za lasê* (npr. čebranško *Potégne ga za vēxû in za wôsî*, Osilnica, FLT zv. 8: 17), a je živost te alternacije, ki se v nekaterih govorih še ohranja,¹⁰⁶ v Tesnièrjevem gradivu nemogoče preverjati zaradi odsotnosti vprašanja, v katerih bi te oblike nastopale brez predslonk.

Čeprav so večino govorov, ki jih je zapisal Tesnière, zapisali tudi kasnejši raziskovalci (včasih je kasnejši zapis naredil prav Tesnièrjev informator, npr. Ivan Grafenauer za Brdo pri Šmohorju in Jakob Šolar za Rudno v Selški dolini), je gradivo zanimivo tudi z vidika časa zapisa. Da je tudi v primeru intervala dobrih 30 let bistven čas zapisa, kaže gradivo iz Podčetrтка: če je Tine Logar marca 1954 v Podčetrtku zapisal samo *ê* kot odraz dolgega jata (gradivo SLA), kažejo Tesnièrjevi primeri *svêjča, dějla* (Rmn), *lějp, dvêl/dvêj, ôbêj, bréjza, smrējka, mējsto, cějsta* še prevladovanje dvoglasnika *ej*. Tesnièrjevo gradivo iz Dobove, katere govor kasneje ni bil zapisan, ima kratke odraze starih cirkumflektiranih dolžin, prim. *lěp, snjèk, blèt* 'bled', *brèk, mjèt* 'med', *vrăt* (led), *mjst, bük* 'bog', *vük* 'volk' proti *xíšo* (Ted), *bréza, smrėja, mjěstu, cěsta, mlěku, svéca, bėw, grjéx, ljěpo dijéte, gnjézdô, slépa, viēm, sjédŋ, kráva, trávû, xrást, vrăt* (Rmn), *túče* (Red), *gústô, súset, vózi*

104 Iz zapisov po vprašalnici ALÉDS (gl. razdelek 2) je potencialno mogoče dobiti naslednje odraze izhodiščno kratkih samoglasnikov. Izhodiščni kratki samoglasniki v zadnjem zlogu: *sř, mř, nič, sřt, đřm, čřst*, del. *skrřl; hlěb, děd, zrěl, sěm; kmět, měč, žěp, zelěn, ruměn; deklě; pās, đăž, šđl; brăt, stâr, slăb, fânt, jăž, grăh, răd, mrăz, obrăz, zdrăv, prăv, krăj, zdăj*, vel. *ďăj*, Red *psă; pők; gőzd, vől, bōb, gōst, bōj, otrōk; krŭh, plŭg; pōth, dōtg*; —. Izhodiščni kratki samoglasniki v nezadnjem zlogu: *lipa, korító, tož. mízo, Dmn ribam; bréza, smrėja, cěsta, mějsto, sěme, dělo; sěđam, 3ed mějje, 1ed postějlem; dv. jagněti; tášča, pásji, Med máši, 3ed premákne, 3ed gáne; kráva, vrána, sráka, sláma, bába; kőca, Red tőče, Tmn gőbe; ósam, mőkər, hója, Ted kőzo, 3ed mőre, 3ed nōsi, 3ed vōdi; muha, kúra, Ted júho; Red vólne, Idv pólna; zřno, Red gría. Potencialno umičnonaglašeni samoglasniki po nesplošnoslovenskem umiku s kratkega zložnika v zadnjem zlogu: *visōk, šřřk; žřebđlj; žena, sěstra, čělo, rešěto, mēdved, děbel, 3ed bėre; jěčmen, Med pétí, Med grédi; stăžă, snăhă, tāmă, đaskă, măglă, stăbăr, pəkăl, bəžăg*, del. *oddəhnřl*, vel. *vtăknř, Med đăžjŭ; —; sōsed, rōka; člōvek, pōtok, sōkol, ōreh, vōda, gōra, sōva, ž. mōja, ž. dōbra, Ded kónju, Ted sōbo, Med nōci, Med mōstu*, del. *premōcit*; —; *sołžă, bolhă; drvă, hrbăt*.*

105 Arhaični naglas pri samostalniku *nohât* je zabeležil dvakrat: dolenjsko *noxât* (Velika Kostrevnica, FLT zv. 14: 10), prekmursko *nojêt* (Ivanci, FLT zv. 69: 9). Primera pripadata dvema arealom ohranjanja te oblike, prim. SLA 1.1: 114.

106 Npr. ziljsko Tmn *uásě* : *zə uāse uliăčě* (gradivo SLA).

(3ed), *úšem*, *prúsn* (1ed), *gdû*, *otrúk* (Rmn). Ta pojav je bil doslej znan le iz Toporišičevega gradiva za bližnji Mostec (prim. Toporišič 1981).

6 ZAKLJUČEK

V prispevku sem prišel do naslednjih ugotovitev:

- (1) Tesnière je v letih 1920–1924, večinoma pa v letih 1921–1922 s pomočjo vprašalnice po zgledu *Lingvističnega atlasa Francije* (ALF) zbral slovensko narečno gradivo, ki se je ohranilo v njegovi zapuščini.
- (2) 87 točk tvori zaključeno pod mrežo, saj je bilo gradivo za te točke zapisano po vprašalnici, zato jih je pred nadaljnjim raziskovanjem smiselno oštevilčiti na novo z zaporedno številko zvezka iz zapuščine.
- (3) Tesnière je ob zapisu vprašalnice velikokrat zbiral tudi dodatno gradivo v razdelku Divers, zapisoval je narečna besedila, prvih osem zapisov pa vsebuje tudi daljši prevod t. i. Čudne pripovedke.
- (4) 17 točk predstavlja kraje, za katere je Tesnière zbral gradivske drobce in jih vnesel na karte. Krajev, za katere je zbral manjšo količino gradiva, je gotovo več, saj so lastno točko dobili le tisti s kartiranim gradivom.
- (5) Izmed 22 točk brez navedenega vira je bil vsaj pri šestih vir gotovo umaknjen iz seznama virov, saj so v zapuščini ohranjeni izpisi zanje. Vprašanje pri ostalih točkah ostaja nerešeno.
- (6) Na podlagi t. i. Tesnièrejeve številke zvezka je bilo mogoče rekonstruirati vrstni red zapisovanja govorov. Ta kaže, da je bila do konca leta 1922 verjetno že zapisana večina govorov. Poleti 1922 je v več odpravah zapisal govore na Štajerskem, po tem pa je govore verjetno zapisoval samo še v Ljubljani.
- (7) Čeprav so nekateri informatorji kasneje ali tudi že prej prispevali gradivo za lastno narečje (npr. Ivan Grafenauer, Janko Kotnik, Jakob Šolar, Anton Debeljak) in so mnoge govore kmalu zapisali Tine Logar in Jakob Rigler oz. Logarjevi študenti, je bilo veliko govorov zapisanih precej pozneje ali pa so bili zapisani le bližnji kraji. V teh primerih Tesnièrejevo gradivo lahko zapolni vrzel, a je to odvisno tudi od kvalitete oz. relevantnosti zbranega gradiva za posamezni govor.

SEZNAM KRAJŠAV

1ed = 1. os. ed.; **3ed** = 3. os. ed.; **daj.** = dajalnik; **Ded** = dajalnik ednine; **del.** = deležnik; **Dmn** = dajalnik množine; **dv.** = dvojina; **ed.** = ednina; **frc.** = francoski; **Idv** = imenovalnik dvojine; **Ied** = imenovalnik ednine; **im.** = imenovalnik; **Med** = mestnik ednine; **mest.** = mestnik; **mn.** = množina; **nem.** = nemški; **o.c.** = *opere citato*, v navedenem delu; **os.** = oseba; **prid.** = pridevnik; **Red** = rodilnik ednine; **Rmn** = rodilnik množine; **rod.** = rodilnik; **sam.** = samostalni; **sln.** = slovenski; **str.** = stran; **Ted** = tožilnik ednine; **Tmn** = tožilnik množine; **tož.** = tožilnik; **vel.** = velelni; **zv.** = zvezek; **ž.** = ženski spol

VIRI IN LITERATURA

- ALÉDS** = Lucien Tesnière, *Atlas linguistique pour servir à l'étude du duel en slovène*, Paris: Librairie ancienne Honoré Champion, 1925.
- ALF** = Jules Gilliéron – Edmond Edmont, *Atlas linguistique de la France*, Paris: Champion, 1902–1910.
- ASP VI** = *Anzeiger für slavische Philologie VI: 100 Jahre Slavistik in Graz*, ur. Rudolf Aitzetmüller – Stanislaus Hafner – Linda Sadnik, Wiesbaden: Dr. Ludwig Reichert Verlag, 1972.
- AV 1607** = Gregorio Alasia da Sommaripa, *VOCABOLARIO Italiano, e Schiauo*, Videm, 1607, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-FX3TLDDX>.
- Baudouin 1875** = J. Baudouin de Courtenay, *Опыт фонетики резьянских говоров*, Варшава – Петербург: Э. Венде и к° – Д. Е. Кожанчиков, 1875.
[J. Baudouin de Courtenay, *Oпыт fonetiki rez'janskih govorov*, Varšava – Peterburg: È. Vende i k° – D. E. Kožančikov, 1875.]
- Baudouin 1877** = J. Baudouin de Courtenay, Бохинско-посавский говоръ, в: *Отчеты командированного Министерством народного просвещения за границу съ ученою цѣлю И. А. Бодуэна-де-Куртенэ о занятіяхъ по языковѣдѣнію въ теченіе 1872 и 1873 гг.*, Казань: въ университетской типографіи, 1877, 44–121.
[J. Baudouin de Courtenay, Bohinsko-posavskij govor", v: *Otčety komandirovannago Ministerstvom "narodnago prosvěščenija za granicu s" učenoju cělju I. A. Boduèna-de-Kurtenè o zanjatijah" po jazykoveděniju v" tečenije 1872 i 1873 gg.*, Kazan': v" universitetskoj tipografii, 1877, 44–121.]
- Baudouin 1884** = J. Baudouin de Courtenay, Der Dialekt von Cirkno (Kirchheim), *Archiv für Slavische Philologie* 7 (1884), 386–404, 575–590.
- Baudouin 1885** = J. Baudouin de Courtenay, Sprachproben des Dialektes von Cirkno (Kirchheim), *Archiv für Slavische Philologie* 8 (1885), 103–119, 274–290, 432–462.
- Baudouin 1895** = J. Baudouin de Courtenay, Матеріалы для южнославянської діалектології и етнографії = *Materialien zur südslavischen Dialektologie und Ethnographie I: Резьянские тексты собраны въ 1872, 1873 и 1877 гг., упорядочилъ и перевелъ И. А. Бодуэнь-де-Куртенэ* = *Resianische Texte, gesammelt in den J.J. 1871, 1873 und 1877, geordnet und übersetzt von J. Baudouin de Courtenay*, съ приложеніями Элли фонъ Шульцъ-Адаевской = *nebst Beilagen von Ella von Schoultz-Adaiewski*, Санктпетербургъ = Sankt Peterburg, 1895.
- Belić 1910** = A. И. Беличъ, *Замѣтки по чакавскимъ говорамъ*, С.-Петербургъ: Типографія Императорской академіи наукъ, 1910, posebni odtis.
[A. I. Belić", *Zamětki po čakavskim "govoram*", S.-Peterburg": Tipografija Imperatorskoj akademii nauk", 1910, posebni odtis.]
- Berneker 1902** = Erich Berneker, *Slavische Chrestomatie mit Glossaren*, Strassburg: Verlag von Karl J. Trübner, 1902.
- Bežek 1889** = Viktor Bežek, Jezik v Mat. Ravnikarja „Sgodbah fvetiga pifma sa mlade ljudi“, v: *Jahresbericht der k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1888–1889*, Rudolfswert: Verlag der Lehranstalt, 1889, 3–42.
- BH 1584** = Adam Bohorič, *Arcticae horulae succifivae*, Wittenberg, 1584, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-XJXCBRP9>.
- Bogorodickij 1905** = В. Богородицкій, *Діалектологіческія замѣтки VI. Къ словенской діалектології: говоръ Бледа (Veldes) сравнительно съ говоромъ Циркно (Kirchheim)*, Казань, 1905, posebni odtis.
[V. Bogorodickij, *Dialektologičeskija zamětki VI. K" slovenskoj dialektologii: govor" Bleda (Veldes) sravnitel'no s" govorom" Cirkno (Kirchheim)*, Kazan', 1905, posebni odtis.]
- Carpitelli 2009** = Elisabetta Carpitelli, Marie-José Dalbera-Stefanaggi, Roger Miniconi. – Nouvel Atlas Linguistique et Ethnographique de la Corse. Volume 2 : La lexique de la mer. Ajaccio : Éditions Alain Piazzola / Paris : Éditions CTHS, 2008 [ocena], *Corpus* 8 (2009), <http://journals.openedition.org/corpus/1773>.
- Fernandez 2010** = Racquel Christine Fernandez, *Slowenische Dialektologie und Weinbaukultur in Slowenien: Ein terminologisch-kulturwissenschaftlicher Einblick in den Weinbau in Male Dole bei Vojnik*, diplomsko delo, Alpe-Adria-Universität Klagenfurt – Fakultät für Kulturwissenschaften, 2010, <https://netlibrary.aau.at/obvuklhs/content/titleinfo/2411544>.

- FLT** = Fonds Lucien Tesnière, zapuščina, Bibliothèque nationale de France – NAF 28026, <https://archivesetmanuscripts.bnf.fr/ark:/12148/cc12748g>.
- Giacomo-Marcellesi 1973** = Mathée Giacomo-Marcellesi, *Réflexions sur l'enquête d'Edmont à Sotta* (point 88 de l'Atlas linguistique de la Corse), *Langue française* 18: *les parlers régionaux* (1973), 91–99, https://www.persee.fr/doc/lfr_0023-8368_1973_num_18_1_5632.
- Gradivo ALF** = Matériaux de l'Atlas linguistique de la France, publié par Jules Gilliéron et Edmont Edmont, Bibliothèque nationale de France – NAF 11971–12030, <https://archivesetmanuscripts.bnf.fr/ark:/12148/cc116301?collect>.
- Gradivo SLA** = Gradivo za Slovenski lingvistični atlas, Oddelek za dialektologijo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.
- Grafenauer 1905** = Ivan Grafenauer, Zum Accente im Gailthalerdialekte, *Archiv für Slavische Philologie* 27 (1905), 195–228.
- Grafenauer 1907** = Ivan Grafenauer, O »Duhovni brambi« in nje postanku, *Časopis za zgodovino in narodopisje* 4.1–3 (1907), 1–70, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-U9SM94HS>.
- Klodič 1878** = A. Klodič, *O narečji beneških (benečanskih) Slovencev*, Sankt Peterburg: Tipografija Imperatorskoj akademii nauk, 1878, posebni odtis, navedeno po Lucien Tesnière, *Les formes du duel en slovène*, Paris: Champion, 1925, 443.
- Kloferová 2015** = Stanislava Kloferová, Nářeční atlasy slovanských jazyků: historie a současnost, *Gwary Dzia* 7 (2015), 43–55, <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/gd/article/view/20206>.
- KLS** = Roman Savnik, *Krajevni leksikon Slovenije I–IV: Repertorij z uradnimi, topografskimi, zemljepisnimi, zgodovinskimi, kulturnimi, gospodarskimi in turističnimi podatki vseh krajev Slovenije*, Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1968–1980; I: *Zahodni del Slovenije*, 1968; II: *Jedro osrednje Slovenije in njen jugovzhodni del*, 1971; III: *Svet med Savinjskimi Alpami in Sotlo*, 1976; IV: *Podravje in Pomurje*, 1980.
- Koblar 1899** = A. Koblar, Slovenica, *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko* 9.5 (1899), 145–163, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-RIKTB7VM>.
- Križnik 1874** = Gašper Križnik, *Slovenske pripovedke iz Motnika*, nabral in v izvirnem jeziku zapisal Podšavniški, Celovec, 1874, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-5GNG0J57>.
- Kühlar 1910** = Števan Kühlar, Národno blágo vogřskij Slověncov, *Časopis za zgodovino in narodopisje* 7.1–2 (1910), objavlja z jezikovnimi opomnjami prof. dr. Karol Štrekelj, 107–128, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-OUZVTVJH>.
- Kušar 1894** = M. Kušar, Rapski dijalekat, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 118 (1894), 1–54.
- Lameli 2010** = Alfred Lameli, *Linguistic atlases – traditional and modern*, v: *Language and Space 1: Theories and Methods*, ur. Peter Auer – Jürgen Erich Schmidt, Berlin – New York: De Gruyter Mouton, 2010, 567–592.
- Leskien 1881** = A. Leskien, Ueber den Dialekt der »Narodne pripovietke iz hrvatskoga primorja«, ges. von Fr. Mikuličić (Kraljevica 1876), *Archiv für Slavische Philologie* 5 (1881), 181–188.
- Levec 1878** = F. Levec, Die Sprache in Truber's Matthäus, v: *Poročilo ljubljanske višje realke za leto 1878*, 1878, navedeno po Lucien Tesnière, *Les formes du duel en slovène*, Paris: Champion, 1925, 432.
- Levec 1899** = Fr. Levec, *Slovenski pravopis*, Na Dunaju: V cesarski kraljevi zalogi šolskih knjig, 1899, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-WLZFZIH4>.
- Logar 1986** = Tine Logar, Slovanski lingvistični atlas (OLA), *Jezik in slovstvo* 32.1 (1986), 1–8.
- Mantuani 1894** = J. Mantuani, Slovenski cerkveni govor iz l. 1706, *Dom in svet* 7 (1894), 661–666, 694–701.
- MD 1592** = Hieronymus Megiser, *DICTIONARIUM QVATVOR LINGVARVM*, Graz, 1592, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-RL06CTA6>.
- Meillet ⁵1922** = Antoine Meillet, *Introduction à l'étude comparative des langues indo-européennes*, Paris: Hachette, ⁵1922.
- Metelko 1825** = Franc Seraph. Metelko, *Lehrgebäude der Slowenischen Sprache im Königreiche Illyrien und in den benachbarten Provinzen*, Nach dem Lehrgebäude der böhm. Sprache des hrn. Abbé Dobrowsky, Laibach: Gedruckt bey Leopold Eger – Gubernialbuchdrucker, 1825, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-4V2HLYMI>.

- Mikuličić 1876** = Fran Mikuličić, *Narodne pripovietke i pjesme iz hrvatskoga Primorja*, U Kraljevici, 1876.
- Milčetić 1895** = Ivan Milčetić, Čakavština Kvarnerskih otoka, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 121 (1895), 92–131.
- Milčinski 1920** = Franc Milčinski, ur., *Süha roba*, Ljubljana: Založba umetniške propagande, 1920, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-3W7XKXPF>.
- Nemanić 1883** = D. Nemanić, Čakavisch-kroatische Studien. Erste Studie. Accentlehre, *Sitzungsberichte der Philosophisch-historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften* 104 (1883), 363–428.
- Nemanić 1884** = D. Nemanić, Čakavisch-kroatische Studien. Erste Studie. Accentlehre (I. Fortsetzung), *Sitzungsberichte der Philosophisch-historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften* 105 (1884), 505–572.
- Nemanić 1885** = D. Nemanić, Čakavisch-kroatische Studien. Erste Studie. Accentlehre (II. Fortsetzung), *Sitzungsberichte der Philosophisch-historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften* 108 (1885), 167–230.
- Oblak 1887a** = V. Oblak, Morphologie des Görzer Mittelkarstdialectes mit besonderer Berücksichtigung der Betonungsverhältnisse von Dr. Karl Štrekelj, ocena, *Archiv für Slavische Philologie* 10 (1887), 615–626.
- Oblak 1887b** = Vatroslav Oblak, Trije slovenski rokopisi iz prve polovice XVII. stoletja, *Letopis Matice Slovenske* (1887), 259–315, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-HN3VT5Z6>.
- Oblak 1888** = V. Oblak, Zur Geschichte der nominalen Declination im Slovenischen, *Archiv für Slavische Philologie* 11 (1888), 395–423, 523–561.
- Oblak 1890** = V. Oblak, Zur Geschichte der nominalen Declination im Slovenischen, *Archiv für Slavische Philologie* 12 (1890), 1–47, 358–450.
- Oblak 1891** = Vatroslav Oblak, Doneski k historični slovenski dialektologiji, *Letopis Matice Slovenske* (1891), 66–130, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-BRYPRVTQ>.
- Oblak 1892** = V. Oblak, Das älteste datierte Sprachdenkmal, *Archiv für Slavische Philologie* 14 (1892), 192–235.
- Oblak 1896** = V. Oblak, Nešto o megjumurskom narječju, *Zbornik za narodni život i običaje južnih slavena* I (1896), 44–62.
- Oblak 1897** = V. Oblak, Zur Sprache Krell's, *Archiv für Slavische Philologie* 19 (1897), 333–338.
- OR Kärnten 1918** = *Spezialortssrepertorium von Kärnten*, bearbeitet auf Grund der Ergebnisse der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 – herausgegeben von der statistischen Zentralkommission, Wien: Verlag der Staatsdruckerei, 1918.
- Pajk 1870** = Janko Pajk, Stari rokopis Kranjskega mesta, v: *Programm des k. k. Gymnasiums in Marburg*, Marburg: Direktion, 1870, 25–43, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-BTU00CAF>.
- Pável 1909** = Ágost Pável, *A vashidegkúti szlovén nyelvjárás hangtana*, Budapest: Magyar tudományos akadémia, 1909.
- Pečnik 1890** = Karl Jos. Pečnik, *Praktisches Lehrbuch der Slovenischen Sprache für den Selbstunterricht*, Wien – Pest – Leipzig: A. Hartleben's Verlag, 1890, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-ZSHPB46N>.
- Raić 1887** = Anton Raić, Peter Petretić, *Letopis Matice Slovenske* (1887), 185–226, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-HN3VT5Z6>.
- Ramovš 1920** = Franz Ramovš, Slovenische Studien, *Archiv für Slavische Philologie* 37 (1920), 123–174, 289–330.
- Ramovš 1935** = Fran Ramovš, *Historična gramatika slovenskega jezika* VII: *Dialekti*, Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1935.
- Rešetar 1907** = Milan Rešetar, *Der štokavische Dialekt*, Wien: Alfred Hölder, 1907.
- Rožić 1893a** = Vatroslav Rožić, Kajkavački dijalekat u Prigorju, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 115 (1893), 68–136.
- Rožić 1893b** = Vatroslav Rožić, Kajkavački dijalekat u Prigorju, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 116 (1893), 113–174.

- Rožić 1894** = Vatroslav Rožić, Kajkavački dijalekat u Prigorju, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 118 (1894), 55–115.
- Scheinigg 1882a** = J. Scheinigg, Dve národní z Rožanskega, *Kres* 2.4 (1882), 207–208, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-N1L8PEI8>.
- Scheinigg 1882b** = Janez Scheinigg, Obraz rožanskega razrečja na Koroškem, *Kres* 2 (1882), 427–431, 475–479, 529–532, 582–585, 628–630, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:spr-M6U1WLBu>.
- Schlamberger Brezar 2022** = Lucien Tesnière, *Lingvistični atlas za študij dvojine v slovenščini*, prev. Mojca Schlamberger Brezar, Ljubljana: Znanstvena založba FF UL, 2022.
- Sket 1885** = J. Sket, Koroško-slovenska prisega od leta 1601, *Kres* 5.1 (1885), 53–59, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-I9MYTA0C>.
- SKI** = Franc Jakopin – Tomo Korošec – Tine Logar – Jakob Rigler – Roman Savnik – Stane Suhadolnik, *Slovenska krajevna imena*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1985.
- SKlaK** = Pavel Zdovc, *Slovenska krajevna imena na avstrijskem Koroškem*, Celovec: Slovenska prosvetna zveza v Celovcu – Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu, 2008.
- Skuhala 1911** = Peter Skuhala, *Povesti, črtice in nekatere pesmi*, Spisal po muropoljskem narečju Peter Skuhala – duhovnik nem. vit. reda – upokojeni župnik velikonedeljski v Ljutomeru, Maribor, 1911, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-Z4UAPGU3>.
- SLA 1.1** = Jožica Škofic (ur.), *Slovenski lingvistični atlas 1.1: človek (telo, bolezni, družina): atlas*, Ljubljana: Založba ZRC – ZRC SAZU, 2011, spletna različica 2014, <https://fran.si/204/sla-slovenski-lingvisticni-atlas>.
- Strohal 1886** = R. Strohal, *Hrvatskih narodnih pripovedaka I: Narodne pripovedke iz sela Stativa*, Na Rieci: Tisak P. Battare – a trošak sabiratelja, 1886.
- Strohal 1895** = R. Strohal, Osobine današnjega riječkoga narječja, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 124 (1895), 103–188.
- Strohal 1901** = R. Strohal, Jezične osobine u kotaru karlovačkom, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 146 (1901), 78–153.
- Strohal 1902** = R. Strohal, Jezične osobine u kotaru karlovačkom, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 148 (1902), 1–50.
- Strohal 1903** = R. Strohal, Osobine današnjega delničkoga narječja, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 153 (1903), 115–208.
- Strohal 1905** = R. Strohal, Osobine današnjega ravnogorskoga narječja, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 162 (1905), 28–109.
- Strohal 1910** = Rudolf Strohal, Današnje oštarijsko narječje, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 180 (1910), 1–57.
- Strohal 1913a** = R. Strohal, Današnje narječje u Brodu na Kupi, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 196 (1913), 53–85.
- Strohal 1913b** = Rudolf Strohal, Dijalekat grada Vrbnika na otoku Krku u prošlim vijekovima upoređen sa današnjim, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 199 (1913), 67–152.
- SYMILA** = Syntactic Microvariation in the Romance Languages of France (SYMILA), Laboratoire Cognition, Langues, Langage, Ergonomie (CLLE – UMR 5263) – Institut Jean Nicod (UMR 8129), <http://symila.univ-tlse2.fr/>.
- Štrekelj 1886** = Karl Štrekelj, Morphologie des Görzer Mittelkarstidialektes mit besonderer Berücksichtigung der Betonungsverhältnisse, *Sitzungsberichte der Philosophisch-historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften* 113 (1886), 377–496, https://viewer.acdh.oew.ac.at/viewer/image/PH_113_1886/383/LOG_0017/.
- Tentor 1909** = Mate Tentor, Der čakavische Dialekt der Stadt Cres (Cherso), *Archiv für Slavische Philologie* 30 (1909), 146–204.
- Tesnière 1923** = Lucien Tesnière, Sur quelques développements de nasales en slovène, *Bulletin de la Société de linguistique de Paris* 24.1 (1923), 150–182.
- Tesnière 1925a** = Lucien Tesnière, Du traitement *i* de *ě* en styrien, v: *Mélanges publiés en l'honneur de M. Paul Boyer*, Paris: Librairie ancienne Honoré Champion, 1925, 246–251.
- Tesnière 1925b** = Lucien Tesnière, *Les formes du duel en slovène*, Paris: Champion, 1925.

- Tesnière 1931** = Lucien Tesnière, *Oton Joupantchitch: poète slovène : l'homme et l'œuvre*, Paris: Les Belles-Lettres, 1931.
- Tesnière 1933** = Lucien Tesnière, Les diphones *tl, dl* en slave: essai de géolinguistique, *Revue des études slaves* 13.1–2 (1933), 51–100.
- Tesnière 1950** = Lucien Tesnière, Les voyelles nasales slaves et parler slovène de Replje, *Slavistična revija* 3.3–4 (1950), 263–266, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-9MYRNR3D>.
- Tesnière 1959** = Lucien Tesnière, *Éléments de syntaxe structurale*, Paris: Librairie C. Klincksieck, 1959.
- Tesnière 1996** = Marie-Hélène Tesnière, Le fonds Lucien Tesnière à la Bibliothèque nationale de France, v: *Lucien Tesnière – Syntaxe structurale et opérations mentales: Akten des deutsch-französischen Kolloquiums anlässlich der 100. Wiederkehr seines Geburtstages, Strasbourg 1993*, ur. Gertrud Gréciano – Helmut Schumacher, Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1996, 7–13.
- Tominšek 1903** = Jos. Tominšek, Narečje v Bočni in njega sklanjatev, v: *Jahresbericht des k.k. Kaiser Franz Joseph-Staatsgymnasiums in Krainburg: veröffentlicht für das Schuljahr 1902/1903 von Josef Hubad*, Krainburg, 1903, 3–27.
- Toporišič 1981** = Jože Toporišič, Mostec (OLA 17), v: *Fonološki opisi srpskohrvatskih/hrvatskosrpskih, slovenačkih i makedonskih govora obuhvaćenih opšteslovenskim lingvističkim atlasom*, ur. Pavle Ivić – Nedim Filipović, Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, 1981, 147–156.
- Valjavec 1858** = M. Valjavec, Proben des Slovenischen wie es im Predvor in Oberkrain gesprochen wird, v: *Sechster Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Warasdin am Schlusse des Schuljahres 1858, 1858, 7–20*, navedeno po Lucien Tesnière, *Les formes du duel en slovène*, Paris: Champion, 1925, 439.
- Valjavec 1884** = Mat. Valjavec, Národne pesni, *Kres* 4.4 (1884), Iz predvorske fare, 178–180, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-NIXIC9CV>.
- Valjavec ²1890** = Matija Kračmanov Valjavec, *Narodne pripovijesti u Varaždinu i okolici*, U Zagrebu: izdala Knjižara Dioničke tiskare, ²1890.
- von Humboldt 1907** = Wilhelm von Humboldt, Ueber den Dualis, v: *Wilhelm von Humboldts Gesammelte Schriften VI: Erste Hälfte*, Berlin: B. Behr's Verlag, 1907, 4–30.
- Zavadlal 1891** = M. Zavadlal, Die Sprache in Kastelec „Bratovske Bvqvice S. Roshenkranza“, v: *Programm des k. k. Staats-Gymnasiums in Cilli, Cilli, 1891*.

SUMMARY

Slovenian Dialect Material from the Papers of Lucien Tesnière

This article deals with the Slovenian dialect material collected by Lucien Tesnière between 1920 and 1924. Even though Tesnière is best known for his structuralist work *Éléments de syntaxe structurale*, his first major project was devoted to Slovenian and the study of the dual. His doctoral dissertation *Les formes du duel en slovène* (Dual Forms in Slovenian) was accompanied by *Atlas linguistique pour servir à l'étude du duel en slovène* (Linguistic Atlas for Studying the Slovenian Dual), the first linguistic atlas of any Slavic language, for which he gathered dialect material with a questionnaire comprising 424 items across eighty-seven dialects. Parts of the material he collected have been published, but a considerable portion of the dialect data remained unpublished and ended up in Tesnière's papers, preserved today at the National Library of France in Paris. Even though the collection was primarily intended for studying the dual in Slovenian, this material, which has recently been digitized and made available online, is suitable for use in further dialectology research on Slovenian. The article presents this material in its broader context and outlines its structure in Tesnière's papers. It first introduces the questionnaire prepared by Tesnière, consisting of 424 items, which is published here in full for the first time. It then analyzes the network of locations used for the atlas and distinguishes a subnetwork of eighty-seven dialects for which the questionnaire was systematically filled out. This

subnetwork constitutes a coherent corpus reflecting the methodological principles of *Atlas linguistique de la France* (Linguistic Atlas of France), which served as Tesnière's methodological model. The other parts of Tesnière's network include seventeen data points with his own material for dialects outside the subnetwork, 157 data points with material from literature as well as other sources, twenty-two data points without a listed source, and material from Gurnitz in Austria, which was collected before the questionnaire was established, but was nevertheless included as a separate data point. The final section describes the structure of Tesnière's papers, in particular the notebooks and files in which he kept the excerpts for his doctoral dissertation. These are organized according to working source numbers. Special attention is paid to the organization of Slovenian materials within the collection, the numbering systems used by Tesnière, and the relation between the surviving sources and the published atlas. Based on Tesnière's numbering of the notebooks, it was possible to reconstruct the relative chronology according to which the material of the different data points was collected. Despite certain shortcomings, the dialect material in Tesnière's papers is of considerable value because it represents the earliest systematically collected set of Slovenian dialect data covering the entire Slovenian linguistic area, recorded over a short period and according to a unified plan. As such, it provides both a snapshot of the state of Slovenian dialects in the early 1920s as well as a point of comparison with material from other sources, both earlier and later. Tesnière's Slovenian dialect corpus must therefore be considered a significant resource for future research in Slovenian dialectology.